

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ «ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ – ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΕΣΠΑ

.

Βασιλική Μπράχου

Επιβλέπων: Αντώνιος Γεωργόπουλος
Καθηγητής

Πρέβεζα, Νοέμβριος, 2018

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ «ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ – ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΕΣΠΑ

Βασιλική Μπράχου

Επιβλέπων: Αντώνιος Γεωργόπουλος
Καθηγητής

Πρέβεζα, Νοέμβριος, 2018

**FINANCING TOOLS FOR ENTERPRISES AND ORGANIZATIONS.
CASE STUDY: NSRF**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 20 Δεκεμβρίου 2018

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής
Αντώνιος Γεωργόπουλος
Καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής
Μιχαήλ Διακομιχάλης,
Αναπληρωτής Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής
Χαρίλαος Ναζάκης,
Καθηγητής

© Μπράχου, Βασιλική, 2018.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις διατάξεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Μπράχου, Βασιλική

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Αντώνιο Γεωργόπουλο, ο οποίος με εμπιστεύτηκε και με υποστήριξε στην εκπόνηση της εργασίας, με βοήθησε σημαντικά με τις υποδείξεις και τις συμβουλές του και ανταποκρίθηκε άμεσα σε κάθε μας επικοινωνία. Η γνώση και η μάθηση συμβάλλουν στην προσωπική μας εξέλιξη και για το λόγο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού οι οποίοι, με την ειλικρινή τους προσπάθεια, συνέβαλαν σε αυτό. Ιδιαίτερος ευχαριστώ και την γραμματεία του μεταπτυχιακού για την άψογη υποστήριξη και διεκπεραίωση των ζητημάτων. Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ οφείλω στην οικογένειά μου και τους δικούς τους ανθρώπους χάρη στη βοήθεια των οποίων, κατάφερα να ολοκληρώσω το μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αναζήτηση χρηματοδότησης, ειδικά σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης, αποτελεί μία μεγάλη πρόκληση τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για δημόσιους φορείς. Οι περιορισμένοι πόροι, το οποίο αποτελεί και το βασικό πρόβλημα που πραγματεύεται η οικονομική επιστήμη, έχει οδηγήσει τους οργανισμούς στην αναζήτηση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης.

Η νέα προγραμματική περίοδος περιλαμβάνει μία σειρά χρηματοδοτικών εργαλείων τα οποία στηρίζουν και ενισχύουν τους ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην παρούσα εργασία γίνεται ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 καθώς και κριτική αποτίμηση της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Επίσης, πραγματοποιείται συγκριτική ανάλυση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ανά Τομεακό και Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.).

Για κάθε Περιφέρεια της χώρας, έγινε σύγκριση των αναπτυξιακών τομέων μέσω της δημόσιας δαπάνης που πραγματοποιήθηκε για κάθε έναν από αυτούς. Η διαφορετική κατανομή των ποσών σε κάθε τομέα ανά περιφέρεια, αναδεικνύει και τις ανάγκες που είχε η κάθε μία από αυτές. Επίσης, παρατηρήθηκε ότι για τις περισσότερες περιφέρειες, ο αναπτυξιακός τομέας με τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση ήταν αυτός των μεταφορών. Από τη σύγκριση των Ε.Π., παρατηρήθηκε ότι τα περισσότερα έργα υλοποιήθηκαν στην «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση», ενώ ο μεγαλύτερος προϋπολογισμός διατέθηκε για την «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας». Τέλος, για όλα σχεδόν τα Ε.Π. το ποσοστό των πραγματοποιηθείσων δαπανών ξεπέρασε το 100%, γεγονός που δείχνει την υπερέκλυση των στόχων.

Λέξεις-κλειδιά: χρηματοδοτικό εργαλείο, συγκριτική ανάλυση, ΕΣΠΑ

ABSTRACT

Looking for funding, especially in an economic crisis landscape, is a big challenge for both businesses and public bodies. The limited resources, which is also the main problem that economic science deals with, has led organizations to look for alternative forms of funding.

The new programming period includes a range of funding tools that support and strengthen private and public organizations through co-funding by the European Union. This paper includes an analysis of the funding tools of the current 2014-2020 programming period as well as a critical evaluation of the previous programming period 2007-2013. Also, a comparative analysis of NSRF 2007-2013 is made by Sectoral and Regional Operational Program (OP).

For each Region of the country, the development areas were compared through the public expenditure incurred for each of them. The different distribution of amounts in each sector per region also highlights the needs of each of them. Also, it was observed that for most of the regions, the most development sector with the highest budget was transport. From the comparison of the OPs, it was observed that most of the projects were implemented in "Education and Lifelong Learning", while the largest budget was allocated to "Reinforcement of Accessibility". Finally, for almost all Ops, the percentage of spending has exceeded 100%, indicating over-coverage of the targets.

Keywords: financing tool, comparative analysis, NSRF

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	12
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	13
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	17
Κεφάλαιο 1: Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	19
1.1. Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα.....	19
1.2. Η σημασία των χρηματοδοτικών εργαλείων	24
Κεφάλαιο 2: Τα χρηματοδοτικά εργαλεία	26
2.1. Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία	26
2.2. Χρηματοδοτικά εργαλεία προγραμματικής περιόδου 2014-2020.....	27
2.2.1. Χρηματοδοτικά εργαλεία για επιχειρήσεις	28
2.2.1.1. Αναπτυξιακός Νόμος.....	28
2.2.1.2 ΤΕΠΙΧ II	29
2.2.1.3. Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Equity Fund of Funds)-EquiFund	30
2.2.1.4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» - ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020.....	30
2.2.1.5.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»	31
2.2.1.6. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020	32
2.2.1.7. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας	32
2.2.2. Χρηματοδοτικά εργαλεία για δημόσιους φορείς	33
2.2.2.1. Διμερή Προγράμματα Συνεργασίας.....	34
2.2.2.2. Πολυμερή Προγράμματα Συνεργασίας	36
2.2.2.3 Πρόγραμμα LIFE	40
2.2.3. Προγράμματα που χρηματοδοτούνται απευθείας από την Ε.Ε.....	41
2.2.4. Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 -2020.....	44
2.2.5. Ωφελούμενοι.....	46
2.2.6. Οφέλη χρηματοδοτικών εργαλείων.....	47
2.2.7. Απορρόφηση ΕΣΠΑ.....	48
Κεφάλαιο 3: Συγκριτική ανάλυση για το ΕΣΠΑ 2007-2013.....	49
3.1. Απολογισμός ΕΣΠΑ 2007-2013.....	49

3.2. Αποτίμηση χρηματοδοτικών εργαλείων 2007-2013	51
3.3. Δομή ΕΣΠΑ 2007-2013	52
3.3.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	52
3.3.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π)	55
3.4. Συγκριτική ανάλυση χρηματοδοτικών εργαλείων	57
Συμπεράσματα	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1: Σύγκριση μακροοικονομικών μεγεθών Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης .	20
Πίνακας 1.2: Βασικά Μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας.....	21
Πίνακας 1.3: Ποσοστό ανεργίας στο σύνολο του πληθυσμού για τις χώρες της Ε.Ε.....	24
Πίνακας 2.1: Χρηματοδοτικά προγράμματα ΕΠΑΝΕΚ	30
Πίνακας 2.2: Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων της περιόδου 2014-2020 ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	46
Πίνακας 2.3: Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων της περιόδου 2014-2020 στα Διμερή Προγράμματα Συνεργασίας.....	46
Πίνακας 3.1: Δείκτες κορμού για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα από το ΕΤΠΑ για την περίοδο 2007-2013.....	50

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1.1: Δείκτης Οικονομικού κλίματος στην ΕΕ, την Ευρωζώνη και την Ελλάδα	23
Διάγραμμα 2.1: πορείας χρηματοδότησης μέσω των ΕΔΕΤ.....	27
Διάγραμμα 2.2: Άξονες Προτεραιότητας του Ε.Π. Αλιείας και Θάλασσας.....	33
Διάγραμμα 3.1: Αριθμός έργων ανά Τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	58
Διάγραμμα 3.2: Συγχρηματοδοτούμενη πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη ανά Τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	59
Διάγραμμα 3.3: Ποσοστό πραγματοποιηθείσας Δημόσιας Δαπάνης ανά Τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	60
Διάγραμμα 3.4: Σύγκριση ποσοστών νομικής δέσμευσης και πραγματοποιηθείσας δαπάνης ανά Ε.Π.	61
Διάγραμμα 3.5: Συγχρηματοδοτούμενη πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη ανά Π.Ε.Π.	61
Διάγραμμα 3.6: Ποσοστό πραγματοποιηθείσας Δημόσιας Δαπάνης ανά Π.Ε.Π.....	62
Διάγραμμα 3.7: Σύγκριση ποσοστών νομικής δέσμευσης και πραγματοποιηθείσας δαπάνης ανά Π.Ε.Π.....	63
Διάγραμμα 3.8: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης.....	64
Διάγραμμα 3.9: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Αττικής.....	64
Διάγραμμα 3.10: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Βορείου Αιγαίου.....	65
Διάγραμμα 3.11: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	65
Διάγραμμα 3.12: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	66
Διάγραμμα 3.13: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Ηπείρου.....	67
Διάγραμμα 3.14: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας	67
Διάγραμμα 3.15: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.....	68
Διάγραμμα 3.16: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	69
Διάγραμμα 3.17: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Κρήτης	69

Διάγραμμα 3.18: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	70
Διάγραμμα 3.19: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Πελοποννήσου	71
Διάγραμμα 3.20: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	72

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 2.1: Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020.....	45
Εικόνα 2.2: Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020.....	45

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΕΕ	Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΠ	Άξονας Προτεραιότητας
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΜΓ	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτνίασης
ΕΜΣ	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΣΠΑ 2007-2013	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΠΑ 2014-2020	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΕΤΘΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΤΣΕ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων
ΙΟΒΕ	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΚΟΙΝΣΕΠ	Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις
ΜΜΕ	Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΤΕΠΙΧ	Ταμείο Επιχειρηματικότητας
ΤΑ	Ταμείο Συνοχής
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών

CEF .....ConnectingEuropeFacility
ENPI ..... European Neighbourhood and Partnership Instrument
IPA .....InstrumentforPre-AccessionAssistance

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το περιβάλλον της οικονομικής κρίσης και αστάθειας στο οποίο καλούνται να λειτουργήσουν επιχειρήσεις και οργανισμοί, τους έχει οδηγήσει στην αναζήτηση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης. Οι μεν επιχειρήσεις αναζητούν χρηματοδότηση ώστε να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους, να επεκταθούν ή/και να αυξήσουν τα κέρδη τους, οι δε δημόσιοι οργανισμοί στρέφονται προς εναλλακτικές μορφές δεδομένου ότι η χρηματοδότηση που προέρχεται από τον κρατικό προϋπολογισμό έχει περιοριστεί αρκετά αλλά και λόγω μείωσης των εσόδων τους. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών (2018), τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν μειωθεί κατά περίπου 65% από το 2010, ενώ το 2018 είναι η πρώτη χρονιά που σημειώθηκε μία μικρή αύξηση της χρηματοδότησης από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ελλάδα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης είναι η πρόσβαση στη χρηματοδότηση (Ρέκκας, 2017). Ωστόσο, η αναζήτηση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, αποτελεί μία πρόκληση όχι μόνο για τις επιχειρήσεις αλλά και για δημόσιους φορείς, όπως για παράδειγμα δήμους, περιφέρειες, πανεπιστήμια, ερευνητικά ινστιτούτα και μία σειρά φορέων οι οποίοι αναζητούν χρηματικούς πόρους πέραν αυτών που προβλέπει ο κρατικός προϋπολογισμός.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι τόσο να παραθέσει συγκεντρωτικά και να αναλύσει τα χρηματοδοτικά εργαλεία των προγραμματικών περιόδων 2007-2013 και 2014-2020, όσο και να επικεντρωθεί στην περίπτωση του ΕΣΠΑ το οποίο αποτελεί το κατεξοχήν χρηματοδοτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται στη χώρα μας. Έτσι, βάσει των δεδομένων που αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης για την πορεία υλοποίησης των ΕΣΠΑ, έγινε επεξεργασία αυτών ώστε να αποτιμηθούν τα αποτελέσματα των επιμέρους προγραμμάτων του καθώς επίσης και των αναπτυξιακών τομέων στους οποίους αυτά επικεντρώθηκαν.

Η εργασία δομείται ως εξής: στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μία ανάλυση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος της Ελλάδας, παραθέτοντας και συγκριτικά στοιχεία με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και της ευρωζώνης. Το δεύτερο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στα χρηματοδοτικά εργαλεία της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου (2014-2014). Στο τελευταίο κεφάλαιο, βάσει των δευτερογενών δεδομένων που έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο, πραγματοποιείται συγκριτική ανάλυση μεταξύ των τομεακών

Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) όσον αφορά τις δαπάνες και τα ποσοστά πραγματοποιηθέντων. Επίσης, για κάθε Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Π.Ε.Π.) γίνεται σύγκριση μεταξύ των αναπτυξιακών τομέων όσον αφορά τις δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την περίοδο 2007-2013.

Κεφάλαιο 1: Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

1.1. Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

Αυτό που έχει ενδιαφέρον να μελετηθεί, πριν γίνει η ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων, είναι το μακροοικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται, αφού οι μακροοικονομικές δείκτες λαμβάνονται υπόψη κατά τη δημιουργία τους. Το μακροοικονομικό περιβάλλον μιας χώρας διαμορφώνεται από μία σειρά δεικτών όπως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), ο πληθωρισμός, η ανεργία, τα επιτόκια, οι μισθοί, το εμπορικό ισοζύγιο, το πλεόνασμα/έλλειμμα, το χρέος, οι άμεσες ξένες επενδύσεις, οι ιδιωτικοποιήσεις, ο όγκος των συναλλαγών.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, έχει εφαρμοστεί μία σειρά αυστηρών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής τα οποία έχουν επηρεάσει δυσμενώς το οικονομικό κλίμα της χώρας. Από το 2009 και μετά, οπότε και έγινε η αποκάλυψη του ογκώδους δημοσιονομικού ελλείμματος, η χώρα εισήλθε σε μία κατάσταση που χαρακτηριζόταν από αρνητικά μακροοικονομικά μεγέθη. Από το 2001, που η χώρα εισήλθε στην ευρωζώνη έως και την έναρξη της οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα ποτέ δεν πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης, απλώς ακολουθούσε μία πορεία ανάπτυξης, σχεδόν κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ. Ωστόσο, η πορεία αυτή οφειλόταν σε μία σειρά από παράγοντες όπως ο διεθνής δανεισμός και τουπέρογκο κόστος δανεισμού του δημόσιου τομέα, οι οποίοι κάποια στιγμή ανέδειξαν το πραγματικό βαθύ πρόβλημα της εθνικής οικονομίας. Η παγκόσμια οικονομική κρίση, έφερε στην επιφάνεια τις αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας οι οποίες υπήρχαν μακροχρόνια αλλά η στήριξή της στον δανεισμό τις απέκρυπτε.

Στον πίνακα που ακολουθεί, είναι φανερό ότι η πορεία της Ελλάδας απέκλινε από αυτή της ΕΕ. Η πορεία του ΑΕΠ για τη χώρα ήταν φθίνουσα και αποκλίνουσα από την πορεία της ΕΕ, εξαιρώντας την περίοδο 2007-2009 όπου και στην Ε.Ε. παρατηρήθηκε ύφεση, αφού ήταν η απαρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Από το 2011 και μετά, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε πολύ σε αντίθεση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ που κυμάνθηκε σε σχεδόν, σταθερά επίπεδα. Μάλιστα, για το 2013, το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας ήταν το μεγαλύτερο στην ΕΕ.

Πίνακας 1.1: Σύγκριση μακροοικονομικών μεγεθών Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης

	2000-2007	2007-09	2009-11	2011-13	2013-14	2014-15
Ρυθμός ανάπτυξης ΑΕΠ						
Ελλάδα	4	-2,3	-7,3	-5,3	0,7	0
Μέσος όρος ΕΕ	2,3	-2	1,9	-0,1	1,4	1,9
Ποσοστό ανεργίας						
Ελλάδα	11,2	8,4	9,6	17,9	27,5	24,9
Μέσος όρος ΕΕ	9,2	7,1	8,9	9,6	10,8	9,3
Ποσοστό απασχόλησης						
Ελλάδα	62,1	65,8	65,6	59,6	52,9	54,9
Μέσος όρος ΕΕ	66,5	69,8	68,9	68,6	68,4	70,1

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία: Ιδία

Από την έναρξη της οικονομικής κρίσης, η χώρα άρχισε να χάνει την διεθνή αξιοπιστία της και να μειώνεται το αλλοδαπό ενδιαφέρον για επενδύσεις. Προκειμένου να λάβει χρηματοδοτική στήριξη από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), εφάρμοσε τρία προγράμματα οικονομικής προσαρμογής, τα οποία συνοδεύονταν από αυστηρά μέτρα, όπως μεταρρυθμίσεις, ιδιωτικοποιήσεις, περικοπές μισθών και συντάξεων, ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και μία σειρά ακόμη μέτρων που έδρασαν ανασταλτικά για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Το ΑΕΠ αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά μακροοικονομικά μεγέθη και μετράει την οικονομική δραστηριότητα μιας χώρας. Με άλλα λόγια, μετράει την αξία των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται επίσημα σε μία χώρα και αποτελεί έναν από τους κύριους δείκτες που χρησιμοποιούνται για την αποτίμηση του οικονομικού μεγέθους μιας χώρας. Σύμφωνα με δημοσίευμα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ, 2018), με βάση τις μετρήσεις του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές για το 2^ο τρίμηνο του 2018, η Ελλάδα κατέχει την τρίτη χαμηλότερη θέση ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης.

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνονται τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας για τα τελευταία 6 χρόνια¹ σε τρέχουσες τιμές και σε εκατομμύρια

¹Τα δεδομένα του ΑΕΠ και των συνιστωσών του για την περίοδο 1995-2017 έχουν αναθεωρηθεί με έτος βάσης 2010, σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΕ 549/2013 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΣΑ 2010)

ευρώ. Πρόκειται για προσωρινά στοιχεία και η τελευταία ενημέρωση του πίνακα από την ΕΛΣΤΑΤ έγινε στις 17/10/2018.

Από την μελέτη του πίνακα, παρατηρείται μία κάμψη του ΑΕΠ μέχρι το 2017, η οποία αντανακλά την οικονομική επιβράδυνση της χώρας, οπότε και τη χρονιά αυτή για πρώτη φορά σημειώνεται θετικός ρυθμός ανάπτυξης. Μία συνιστώσα αυτής της πορείας αποτελεί και η καταναλωτική δαπάνη, η οποία μειώνεται συνεχώς μέχρι το 2017, οπότε και παρατηρείται ανοδική πορεία. Επίσης, όλα τα μετρά που λήφθηκαν βάσει του δημοσιονομικού προγράμματος, όπως περικοπές στους μισθούς και τις συντάξεις και μείωση του αφορολόγητου ορίου εισοδήματος, οδήγησαν στη συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, το οποίο μεταφράζεται σε μείωση της αγοραστικής δύναμης.

Πίνακας 1.2: Βασικά Μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας

Κωδ. ESA 10		2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	2017*
B.1*g	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ σε αγοραίες τιμές	191.204	180.654	178.656	177.258	176.488	180.218
D.1,D.3,D.4	Πρωτογενή εισοδήματα που εισπράττονται από την αλλοδαπή	6.688	6.219	7.768	6.504	5.392	6.139
D.1,D.2,D.4	Πρωτογενή εισοδήματα που πληρώνονται στην αλλοδαπή	5.420	6.437	6.558	6.260	5.386	5.789
B.5*g	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ σε αγοραίες τιμές	192.472	180.436	179.866	177.502	176.494	180.568
P.51c	Αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου	37.027	34.973	32.029	30.875	30.005	29.461
B.5*n	ΚΑΘΑΡΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ σε αγοραίες τιμές	155.445	145.463	147.837	146.627	146.490	151.107
D.5,D.6,D.7	Τρέχουσες μεταβιβάσεις που εισπράττονται από την αλλοδαπή	2.079	4.296	2.234	1.769	1.650	1.935
D.5,D.6,D.7	Τρέχουσες μεταβιβάσεις που πληρώνονται στην αλλοδαπή	2.935	2.977	2.859	2.579	2.461	2.388
B.6n	ΚΑΘΑΡΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	154.589	146.782	147.212	145.817	145.678	150.654
P.3	Τελική καταναλωτική δαπάνη	175.232	164.777	161.670	159.057	157.495	159.511
B.8n	ΚΑΘΑΡΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ	-20.643	-17.995	-14.458	-13.240	-11.817	-8.857
D.9	Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις που εισπράττονται από την αλλοδαπή	3.654	4.957	3.628	4.233	2.745	2.087

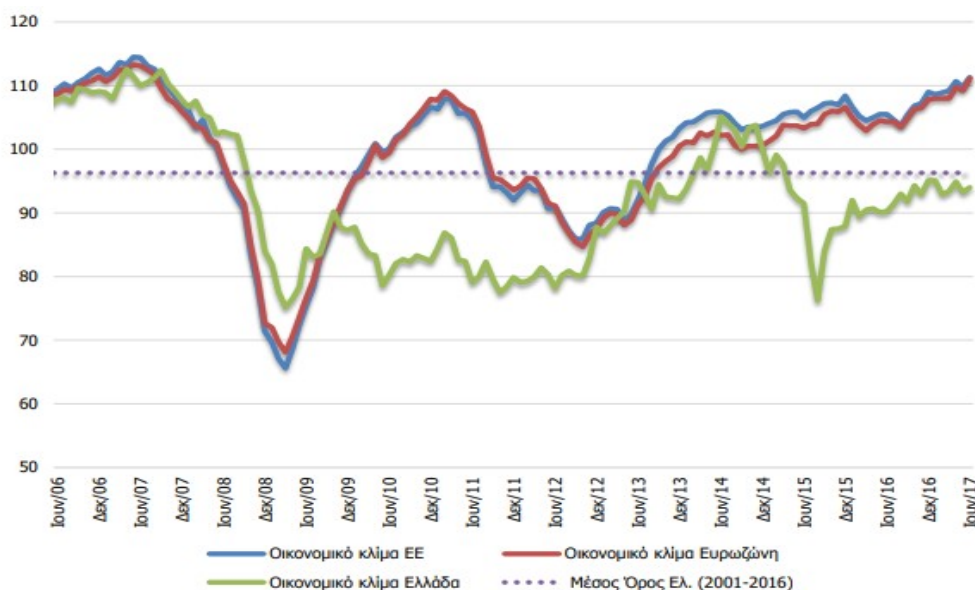
D.9	Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις που πληρώνονται στην αλλοδαπή	157	692	142	96	55	70
P.5	Ακαθάριστος Σχηματισμός Κεφαλαίου	24.480	20.958	21.280	18.111	20.251	22.544
P.51c	Αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου	37.027	34.973	32.029	30.875	30.005	29.461
B.9n	ΚΑΘΑΡΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ (+) / ΚΑΘΑΡΗ ΛΗΨΗ (-) ΔΑΝΕΙΩΝ	-4.598	285	-223	3.662	627	76

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ένας ακόμη δείκτης που έχει ενδιαφέρον να μελετηθεί είναι ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος. Στη διαγραμματική απεικόνισή του που ακολουθεί μπορεί να γίνει σύγκριση της Ελλάδας με τις χώρες της ευρωζώνης και της Ε.Ε. ανά εξάμηνο για την περίοδο 2006-2017. Αυτό που παρατηρείται αρχικά, είναι ότι ο δείκτης για την Ελλάδα ακολουθεί την τάση των υπόλοιπων χωρών μέχρι το 2009, η οποία είναι πτωτική. Μέχρι το 2012 παραμένει σε σταθερά επίπεδα, σε αντίθεση με την ευρωζώνη και την ΕΕ που σημειώνουν ανοδική και στη συνέχεια καθοδική πορεία.

Σε γενικές γραμμές, φαίνεται ότι το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα είναι πιο δυσμενές σε σχέση με την ευρωζώνη και την ΕΕ, εκτός από το 2008, οπότε και είναι συγκριτικά καλύτερο, αν και ακολουθεί πτωτική πορεία.

Αναφορικά με τις τελευταίες εξελίξεις, οι οποίες δεν αποτυπώνονται στο διάγραμμα, σύμφωνα με έρευνα συγκυρίας του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE, 2018a), ο δείκτης οικονομικού κλίμακας παρουσίασε άνοδο το τρίτο τρίμηνο του 2018 σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Μάλιστα, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η ανοδική πορεία του δείκτη συμβαδίζει με τη βελτίωση των μακροοικονομικών εξελίξεων που αφορούν την ολοκλήρωση του τρίτου προγράμματος προσαρμογής, τη δημιουργία επαρκούς κεφαλαιακού αποθέματος και τα αποτελέσματα του stresstest που έγινε στις τράπεζες. Ωστόσο, στον αντίποδα των εξελίξεων αυτών βρίσκεται η αναταραχή που επικρατεί στην εγχώρια χρηματιστηριακή αγορά.

Διάγραμμα 1.1: Δείκτης Οικονομικού κλίματος στην ΕΕ, την Ευρωζώνη και την Ελλάδα
 Πηγή: IOBE, 2018

Τα πιο πρόσφατα δεδομένα για τη χώρα, τα οποία αφορούν το 1^ο εξάμηνο του 2018, δείχνουν ότι το ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση 2,1%, γεγονός το οποίο οφείλεται στην υποχώρηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικού τομέα, καθώς και στην αυξητική τάση της ιδιωτικής κατανάλωσης (IOBE, 2018).

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται ένα από τα πιο βασικά μακροοικονομικά μεγέθη, που είναι το ποσοστό ανεργίας. Παρατηρείται ότι στην ΕΕ των 28, η Ελλάδα παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας για την περίοδο 2014-2018. Η τάση για την Ελλάδα είναι κυρίως πτωτική για τα χρόνια αυτά, όμως το ποσοστό παραμένει υπερδιπλάσιο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως προκύπτει και από τα στοιχεία, πρόκειται για έναν από τους πιο δυσμενείς μακροοικονομικούς δείκτες της ελληνικής οικονομίας.

Πίνακας 1.3: Ποσοστό ανεργίας στο σύνολο του πληθυσμού για τις χώρες της Ε.Ε.

	Ετήσια στοιχεία (%)			β' τρίμηνο			Μεταβολή (%)		
	2014	2015	2016	2017	2016	2017	2018	2018/17	2017/16
Αυστρία	5,6	5,7	6,0	5,5	6,1	5,4	4,6	-0,8	-0,7
Βέλγιο	8,5	8,5	7,8	7,1	7,9	7,0	6,1	-0,9	-0,9
Βουλγαρία	11,4	9,2	7,6	6,2	8,1	6,3	5,5	-0,8	-1,8
Γαλλία	10,3	10,4	10,1	9,4	9,6	9,1	8,7	-0,4	-0,5
Γερμανία	5,0	4,6	4,1	3,8	4,2	3,8	3,5	-0,3	-0,4
Δανία	6,6	6,2	6,2	5,7	6,0	5,5	:	:	-0,5
Δημοκρατία της Τσεχίας	6,1	5,1	4,0	2,9	3,9	3,0	2,2	-0,8	-0,9
ΕΕ (τρέχουσα σύνθεση)	10,2	9,4	8,6	7,6	8,6	7,6	6,8	-0,8	-1,0
Ελλάδα	26,5	24,9	23,6	21,5	23,1	21,2	19,0	-2,2	-1,9
Εσθονία	7,4	6,2	6,8	5,8	6,5	7,0	:	:	0,5
Ευρωζώνη (19 χώρες)	11,6	10,9	10,0	9,1	10,0	9,0	8,2	-0,8	-1,0
Ηνωμένο Βασίλειο	6,1	5,3	4,8	4,4	4,8	4,3	3,9	-0,4	-0,5
Ιρλανδία	11,9	10,0	8,4	6,7	9,1	6,9	6,0	-0,9	-2,2
Ισπανία	24,5	22,1	19,6	17,2	20,0	17,2	15,3	-1,9	-2,8
Ιταλία	12,7	11,9	11,7	11,2	11,5	10,9	10,7	-0,2	-0,6
Κροατία	17,2	16,1	13,4	11,1	12,7	10,5	8,1	-2,4	-2,2
Κύπρος	16,1	15,0	13,0	11,1	12,1	10,7	7,4	-3,3	-1,4
Λετονία	10,8	9,9	9,6	8,7	9,5	8,9	7,7	-1,2	-0,6
Λιθουανία	10,7	9,1	7,9	7,1	8,0	7,0	5,9	-1,1	-1,0
Λουξεμβούργο	6,0	6,5	6,3	5,6	6,0	5,3	5,0	-0,3	-0,7
Μάλτα	5,8	5,4	4,7	4,6	5,4	4,6	3,8	-0,8	-0,8
Ολλανδία	7,4	6,9	6,0	4,9	6,2	5,0	3,9	-1,1	-1,2
Ουγγαρία	7,7	6,8	5,1	4,2	5,1	4,3	3,6	-0,7	-0,8
Πολωνία	9,0	7,5	6,2	4,9	6,2	5,0	3,6	-1,4	-1,2
Πορτογαλία	14,1	12,6	11,2	9,0	11,0	9,0	6,8	-2,2	-2,0
Ρουμανία	6,8	6,8	5,9	4,9	5,9	4,8	4,1	-0,7	-1,1
Σλοβακία	13,2	11,5	9,7	8,1	9,6	8,1	6,6	-1,5	-1,5
Σλοβενία	9,7	9,0	8,0	6,6	7,8	6,4	5,2	-1,2	-1,4
Σουηδία	7,9	7,4	6,9	6,7	7,5	7,3	6,8	-0,5	-0,2
Φινλανδία	8,7	9,4	8,8	8,6	10,0	9,9	8,2	-1,7	-0,1

Πηγή: IOBE, 2018

1.2. Η σημασία των χρηματοδοτικών εργαλείων

Η χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις είναι σημαντική διότι ενισχύει την ανταγωνιστικότητά τους ειδικά στο τρέχον οικονομικό περιβάλλον. Ανάλογα με το περιεχόμενο του κάθε προγράμματος, οι επιχειρήσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν για διάφορους σκοπούς, όπως:

- Την ίδρυση
- Την επέκταση
- Τον εκσυγχρονισμό
- Την εξωστρέφεια
- Την επανεκκίνησή τους
- Την πρόσληψη προσωπικού
- Την ψηφιακή τους αναβάθμιση κ.ά.

Ωστόσο, αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων αποτελεί ένα σημαντικό, και πολλές φορές καθοριστικό, εργαλείο, ωστόσο θα πρέπει να γίνεται χρήση του μόνο όταν έχει διαγνωστεί η ανάγκη και

διασφαλίζεται η σωστή αξιοποίησή του ώστε να μην μετατραπεί σε ανασταλτικό παράγοντα και εν τέλει σε παγίδα. Η ένταξη σε κάποιο πρόγραμμα ΕΣΠΑ προϋποθέτει την πλήρωση μιας σειράς κριτηρίων αλλά και τη δέσμευση της επιχείρησης μετά την ολοκλήρωση. Έτσι, πολλές επιχειρήσεις αποτυγχάνουν στο να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους με αποτέλεσμα να διακόπτουν τη λειτουργία τους.

Από την άλλη πλευρά, τα χρηματοδοτικά προγράμματα αποδεικνύονται πολύ σημαντικό και πολλές φορές, καθοριστικό εργαλείο, και για τους δημόσιους φορείς. Δεδομένου του περιορισμού των πόρων που αντιμετωπίζουν και οι δημόσιοι φορείς, πρέπει να αναζητήσουν εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης ώστε από τη μία να καλύψουν τις ανάγκες τους και από την άλλη να υλοποιήσουν δράσεις που δεν θα μπορούσαν να γίνουν με άλλο τρόπο. Ενδεικτικοί δημόσιοι φορείς που συνήθως χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκά προγράμματα είναι οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, εκπαιδευτικά ιδρύματα και σχολεία, νοσοκομεία, ερευνητικά κέντρα κ.ά.

Οι δράσεις για τις οποίες χρηματοδοτούνται οι δημόσιοι φορείς είναι ποικίλες και εξειδικεύονται από την εκάστοτε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Μπορεί να αφορούν μεγάλα έργα υποδομών, όπως δρόμους και λιμάνια αλλά και μικρότερης κλίμακας όπως ανακατασκευή κτιρίων, προμήθεια εξοπλισμού, δράσεις προβολής κ.ά.

Κεφάλαιο 2: Τα χρηματοδοτικά εργαλεία

2.1. Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

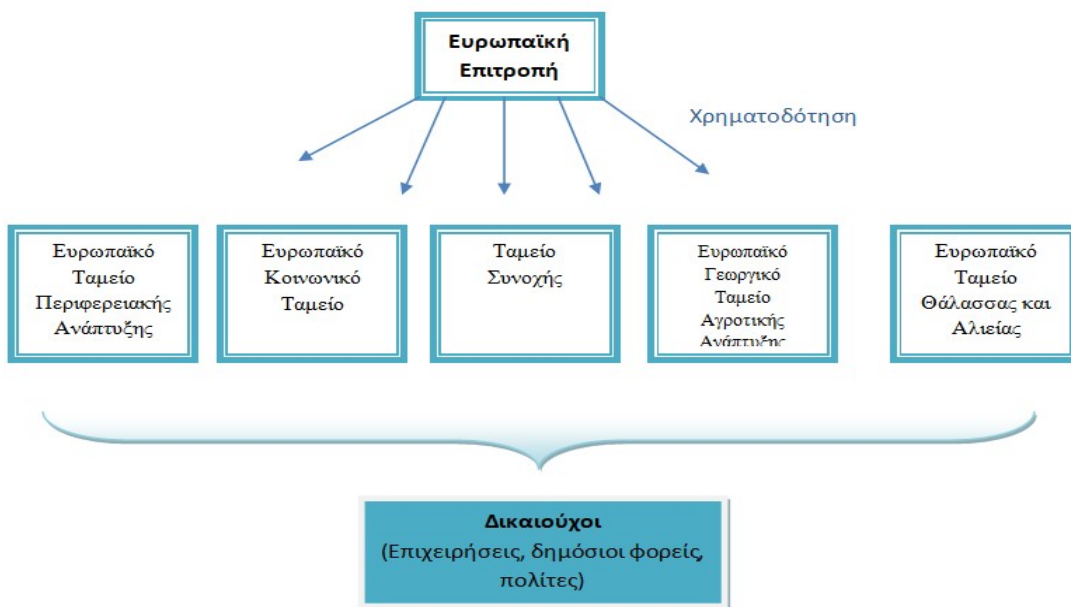
Σε πολλές περιπτώσεις ευρωπαϊκών προγραμμάτων, παρατηρεί κανείς την αναφορά που γίνεται στη συγχρηματοδότηση, η οποία και αποτελεί έναν από τους κανόνες δημοσιότητάς τους. Για παράδειγμα, το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα Αλβανία 2014-2020» συγχρηματοδοτείται κατά 85% από την ΕΕ και 15% από εθνικούς πόρους. Αυτό σημαίνει ότι το 85% του προϋπολογισμού του προγράμματος προέρχεται από πόρους της ΕΕ, που η κάθε χώρα παίρνει μέσω ενός ταμείου, συγκεκριμένα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Έτσι, οι πόροι που προέρχονται από την ΕΕ, διοχετεύονται στις χώρες μέσω πέντε Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), τα οποία είναι τα εξής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή):

1. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ): προωθεί την ισόρροπη ανάπτυξη και στοχεύει στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής συνοχής. Το πεδίο εφαρμογής της συνδρομής του ΕΤΠΑ είναι στα εξής (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013):
  - Παραγωγικές επενδύσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία και διατήρηση θέσεων εργασίας
  - Παραγωγικές επενδύσεις που συμβάλλουν σε συγκεκριμένες επενδυτικές προτεραιότητες
  - Επενδύσεις σε υποδομές ενέργειας, περιβάλλοντος, Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) καθώς και μεταφορών
  - Επενδύσεις στην ανάπτυξη ενδογενούς δυναμικού
  - Δικτύωση, συνεργασία και ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ αρμόδιων αρχών, κοινωνικών εταίρων και φορέων.
2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ): εστιάζει στο ανθρώπινο δυναμικό και στηρίζει έργα που σχετίζονται με την απασχόληση, όπως προγράμματα πρακτικής άσκησης, κατάρτισης, κοινωφελούς εργασίας, πιστοποίησης ανέργων, βελτίωσης των σπουδών, κοινωνικές δομές κ.ά.
3. Ταμείο Συνοχής (ΤΣ): χρηματοδοτεί έργα στους τομείς των μεταφορών και περιβάλλοντος σε χώρες όπου το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) είναι μικρότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες αυτές για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

4. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ): χρηματοδοτεί έργα που υλοποιούνται σε αγροτικές περιοχές.
5. Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ): στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις ευρωπαϊκές ακτές και γι' αυτό το λόγο χρηματοδοτεί πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες ώστε να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους.

Τα ταμεία αυτά εστιάζουν στην έρευνα, τις ψηφιακές τεχνολογίες, τις μικρές επιχειρήσεις, τη βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων και σε περιβαλλοντικές πτυχές της οικονομίας. Η διαχείριση των ταμείων γίνεται από την κάθε χώρα σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω συμφωνιών.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, απεικονίζονται η πορεία της χρηματοδότησης μέσω των ΕΔΕΤ:

Διάγραμμα 2.1: πορείας χρηματοδότησης μέσω των ΕΔΕΤ

Επεξεργασία: ίδια

2.2. Χρηματοδοτικά εργαλεία προγραμματικής περιόδου 2014-2020

Στην ενότητα αυτή θα γίνει μία σύντομη ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 που αφορούν επιχειρήσεις και δημόσιους φορείς. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για προγράμματα χρηματοδότησης τα οποία αποτελούν

σημαντική βοήθεια τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους δημόσιους φορείς αφού και οι μὲν και οι δε καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα δύσκολο οικονομικό περιβάλλον και γι' αυτό αναζητούν εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης. Ο διαχωρισμός τους γίνεται ως προς την επιλεξιμότητα των δικαιούχων φορέων. Έτσι, αρχικά παρατίθενται τα χρηματοδοτικά προγράμματα για τις ΜΜΕ και στη συνέχεια αυτά που αφορούν λοιπούς φορείς. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια από αυτά τα οποία αφορούν και τους δύο, όπως για παράδειγμα το ευρωπαϊκό πρόγραμμα HORIZON.

Στο σημείο αυτό αξίζει να γίνει αναφορά σε μία από τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα προγράμματα που θα υλοποιηθούν την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020: αυτά πλέον πρέπει να είναι προσανατολισμένα στο αποτέλεσμα ώστε να συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για το 2020. Έτσι, η λογική παρέμβασής τους πρέπει να είναι τέτοια που ακόμη και αν δεν περιλαμβάνουν υποδομές και εξοπλισμό, αλλά άυλα περιουσιακά στοιχεία, θα πρέπει τα αποτελέσματά τους να είναι ορατά, συγκεκριμένα και κυρίως βιώσιμα. Επομένως, για να μπορεί να μετρηθεί η δραστηριότητα αυτή, ορίζονται κατά περίπτωση και οι κατάλληλοι δείκτες αποτελεσματικότητας οι οποίοι προσδιορίζουν την επίτευξη των στόχων.

2.2.1. Χρηματοδοτικά εργαλεία για επιχειρήσεις

2.2.1.1. Αναπτυξιακός Νόμος

<https://www.ependyseis.gr/anaptyxiakos/>

Ένα από τα πιο παραδοσιακά εργαλεία που έχουν θεσπιστεί για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, είναι ο Αναπτυξιακός Νόμος. Ο πρώτος ψηφίστηκε το 2004 και ο τελευταίος, ο οποίος και ισχύει σήμερα, είναι ο 4399/2016, ο οποίος παρέχει κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση. Οι επιδιώξεις του νέου νόμου συνοψίζονται στην ενίσχυση της απασχόλησης, στην εξωστρέφεια και την καινοτομία, την εξοικονόμηση φυσικών πόρων, την ανάπτυξη συνεργειών, την υποστήριξη μειονεκτούντων περιοχών και άλλα στοιχεία τα οποία συγκεντρωτικά, μέσω συνέργειας, θα δώσουν ώθηση στις επιχειρήσεις. Στο νόμο υπάγονται επιχειρήσεις υφιστάμενες ή που πρόκειται να συσταθούν, αυτές που θέλουν να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους, να αλλάξουν την παραγωγική τους διαδικασία ή να επεκταθούν.

Το ελάχιστο ύψος των επενδυτικών σχεδίων είναι 50.000€ και επιλέξιμοι φορείς είναι οι ατομικές και εμπορικές επιχειρήσεις, οι συνεταιρισμοί, οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές

Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ) και κάποιες ακόμη ειδικές μορφές. Οι κλάδοι δραστηριότητας που μπορούν να ενταχθούν είναι η μεταποίηση και ένα μεγάλο εύρος από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες. Ένας από τους κλάδους στον οποίο παρατηρείται αυξημένη υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων είναι στον τουρισμό. Τόσο στους προηγούμενους νόμους, όσο και στον τελευταίο, βάσει των πρώτων αποτελεσμάτων που έχουν ανακοινωθεί, έχουν εγκριθεί πολλά σχέδια για ξενοδοχειακές μονάδες.

Στον αναπτυξιακό 4399/2016 υπάγονται τα εξής καθεστώτα ενισχύσεων:

1. Ενισχύσεις Μηχανολογικού Εξοπλισμού
2. Γενική Επιχειρηματικότητα
3. Νέες Ανεξάρτητες ΜΜΕ
4. Ενισχύσεις Καινοτομικού Χαρακτήρα για ΜΜΕ Καθεστώτα ενίσχυσης
5. Συνέργειες και Δικτυώσεις
6. Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί – Ταμεία συμμετοχών
7. Ολοκληρωμένα Χωρικά και Κλαδικά Σχέδια - Αλυσίδες αξίας
8. Επενδύσεις Μείζονος Μεγέθους

Τα είδη των ενισχύσεων που αφορούν είναι η επιχορήγηση για τις επιλέξιμες δαπάνες, η φορολογική απαλλαγή, η επιδότηση για το μισθολογικό κόστος και τη χρηματοδοτική μίσθωση, τα δάνεια, η επιτάχυνση αδειοδότησης, με διαφορετικό είδος κάθε φορά.

2.2.1.2 ΤΕΠΙΧ ΙΙ

Ένα από τα δύο ταμεία που ενεργοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ είναι το Ταμείο Επιχειρηματικότητας ΙΙ (ΤΕΠΙΧ ΙΙ). Στις αρχές του 2018 έγινε ενεργοποίηση ενός ενδιάμεσου ταμείου ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων μέχρι την ενεργοποίηση του ΤΕΠΙΧ ΙΙ. Η μετάβαση αυτή επιτελείται με πόρους οι οποίοι επιστράφηκαν από το ΤΕΠΙΧ Ι. Πρόκειται για ένα εργαλείο το οποίο παρέχει δάνεια και εγγυήσεις στις επιχειρήσεις προκειμένου να αναπτυχθούν και να καλύψουν τις ανάγκες τους. Στόχος του προγράμματος αυτού είναι να δημιουργήσει χρηματοδοτικά μέσα που θα διευκολύνουν την πρόσβαση των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση και θα συνεισφέρουν στην άρση των δυσμενών συνθηκών. Το ΤΕΠΙΧ αποτελείται από δύο επιμέρους εργαλεία: τα δάνεια επιμερισμού ρίσκου και τις εγγυήσεις. Με τη χρήση του πρώτου εργαλείου, οι επιχειρήσεις που εντάσσονται στο πρόγραμμα έχουν τη δυνατότητα να παίρνουν δάνεια από τις συνεργαζόμενες τράπεζες με πιο ευνοϊκά επιτόκια. Επίσης, με το εργαλείο των εγγυήσεων, μπορούν να αγοράζουν τραπεζικά προϊόντα με καλύτερους

όρους. Το Ταμείο δε θέτει περιορισμός όσον αφορά το μέγεθος ή τη μορφή της επιχείρησης.

2.2.1.3. Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (EquityFundofFunds)-EquiFund

Πρόκειται για ένα ταμείο, το οποίο θα έχει κεφάλαια από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους, από διεθνή πιστωτικά ιδρύματα και από ιδιώτες. Το εργαλείο αυτό φιλοδοξεί να δώσει λύση σε ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και αποτελεί η ανεύρεση κεφαλαίων. Η χρηματοδότηση θα γίνεται μέσω ενδιάμεσων ταμείων συμμετοχών, τα οποία θα προκύπτουν από διαγωνιστική διαδικασία.

2.2.1.4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» - ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020

<http://www.antagonistikotita.gr/epanek/>

Πρόκειται για ένα από τα χρηματοδοτικά εργαλεία των επιχειρήσεων, όχι όμως αποκλειστικά αυτών, αφού χρηματοδοτούνται και δημόσιοι φορείς. Είναι ένα από τα 7 τομεακά Ε.Π. και στόχος του είναι να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων και δομείται σε 5 Άξονες Προτεραιότητας. Οι τομείς προτεραιότητας αυτού του Ε.Π. είναι η ενέργεια, το περιβάλλον, οι μεταφορές, ο τουρισμός, η υγεία, η αγροδιατροφή, οι ΤΠΕ, η δημιουργική βιομηχανία και τα υλικά και κατασκευές. Οι προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος μπορεί να είναι είτε στοχευμένες –προς συγκεκριμένους φορείς- είτε ανοιχτές προς κάποιες κατηγορίες δικαιούχων. Το Ε.Π. βρίσκεται σε εξέλιξη και αυτό σημαίνει ότι είναι σε διαδικασία έκδοσης νέων προσκλήσεων, αξιολόγησης προτάσεων έργου και παρακολούθησης υλοποίησής τους.

Στη συνέχεια ακολουθεί ένας πίνακας των προγραμμάτων που έχουν ήδη προκηρυχθεί:

Πίνακας 2.1: Χρηματοδοτικά προγράμματα ΕΠΑΝΕΚ

Ψηφιακό Βήμα
Ψηφιακό Άλμα
Ποιοτικός εκσυγχρονισμός
Εξοικονόμηση κατ' οίκον II
Επιχειρούμε έξω
Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ

Νεοφυής Επιχειρηματικότητα

Αναβάθμιση πολύ μικρών & μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους στις νέες αγορές

Ενίσχυση Τουριστικών ΜΜΕ για τον εκσυγχρονισμό τους και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών

Αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα

Πρόκειται για προγράμματα τα οποία αφορούν την ίδρυση επιχειρήσεων, την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων και μπορεί να απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες δικαιούχων, όπως άνεργοι ή πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Σημαντική ήταν η πρόοδος του Ε.Π. στον τομέα της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ), αφού σύμφωνα με την τελευταία ετήσια έκθεση υλοποίησης, χρηματοδοτήθηκαν 19 έργα ερευνητικών υποδομών, 30 έργα ανάπτυξης ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων, 32 έργα ευρωπαϊκών ερευνητικών συνεργασιών δικτύων και ο μηχανισμός παρακολούθησης RIS3 (ΕΠΑΝΕΚ, 2018). Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχουν προγράμματα τα οποία προωθούν ή/και απαιτούν τη συνεργασία των επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς ώστε τα ερευνητικά αποτελέσματα να εφαρμόζονται στην αγορά εργασίας.

2.2.1.5.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

<http://www.epanad.gov.gr/default.asp?pID=60&la=1>

Βασικός στόχος αυτού του Ε.Π. είναι η αντιμετώπιση της ανεργίας μέσω μία σειράς δράσεων όπως είναι η ενίσχυση για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η σύνδεση των επιχειρήσεων με την εκπαίδευση, η συμβουλευτική και κατάρτιση ανέργων, δράσεις απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και προώθησης της νεανικής επιχειρηματικότητας. Οι δύο άξονες που χρηματοδοτεί το πρόγραμμα είναι η απασχόληση και η εκπαίδευση. Στον άξονα της εκπαίδευσης, οι προσκλήσεις αφορούν αποκλειστικά φορείς που σχετίζονται με την εκπαίδευση όπως, πανεπιστήμια, ΤΕΙ, σχολεία και ΙΕΚ, ενώ στον άξονα της απασχόλησης προβλέπονται δράσεις που αφορούν και επιχειρήσεις και επικεντρώνονται σε νέες θέσεις εργασίας και στην κατάρτιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων ανέργων και εργαζομένων. Έτσι, οι επιχειρήσεις ενισχύονται για να επενδύσουν, όχι σε εξοπλισμό και

υποδομές, αλλά για να επενδύσουν στο ανθρώπινο δυναμικό τους, που αποτελεί, ίσως τον σημαντικότερο πόρο ενός οργανισμού.

2.2.1.6. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020

<http://www.agrotikianaptixi.gr/>

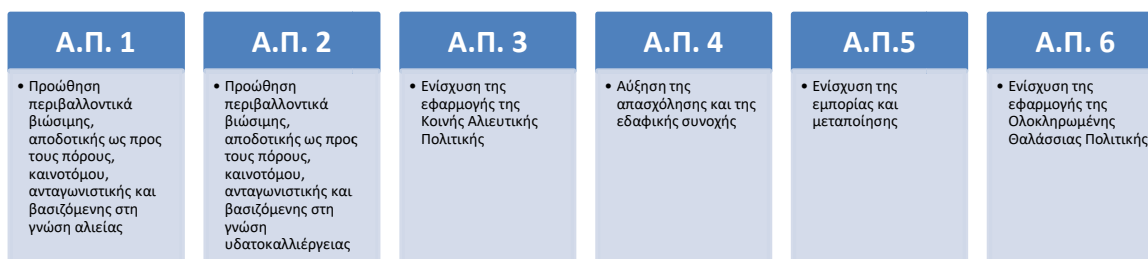
Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας του αγροτικού τομέα παρέχοντας στήριξη και ενίσχυση για σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών, για την καλή διαβίωση των ζώων, τη βιολογική γεωργία κ.ά. μέσω μιας σειράς στρατηγικών επιλογών. Σύμφωνα με μελέτη για την μελλοντική χρήση των χρηματοδοτικών εργαλείων στον αγροτικό τομέα (Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης), ο αγροτικός κλάδος παρουσιάζει μία σειρά από αδυναμίες όσον αφορά τη δυνατότητα χρηματοδότησης. Έτσι, ενώ οι μεταποιητές μπορούν να αξιοποιήσουν αρκετά χρηματοδοτικά εργαλεία, οι αγρότες στηρίζονται είτε στις άμεσες ενισχύσεις –συνήθως πρόκειται για μικρά ποσά έως 20.000€- είτε στην τραπεζική δανειοδότηση, η οποία και αυτή συνήθως είναι περιορισμένη. Έτσι, είναι αρκετά δύσκολο να γίνουν επενδύσεις από αγρότες αφού θα πρέπει να στηριχθούν κυρίως στα δικά τους κεφάλαια. Το ΠΑΑ για τη νέα προγραμματική περίοδο έλαβε υπόψη αυτές τις αδυναμίες, υιοθέτησε τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης και τροποποιήθηκε αναλόγως ώστε να διευκολύνει τη χρηματοδότηση των αγροτών και να στηρίξει τη δανειοδότηση μέσω ενός ταμείου εγγυήσεων για την κάλυψη δανείου.

2.2.1.7. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας

Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται σε έναν από τους αναπτυξιακούς τομείς της Ελλάδας: τον τομέα της αλιείας και της θάλασσας. Ο στόχος είναι διττός: τόσο να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων αλιείας όσο και να προστατέψει το περιβάλλον και τον θαλάσσιο και παράκτιο πλούτο. Οι δράσεις που προβλέπονται για τις επιχειρήσεις αφορά τις επενδύσεις επί των σκαφών, τις συμπράξεις αλιέων και επιστημόνων, τον αλιευτικό τουρισμό, την ανάπτυξη νέων προϊόντων και διαδικασιών, την ίδρυση και τον εκσυγχρονισμό αλιευτικών επιχειρήσεων κ.α. Επίσης, στο Ε.Π. περιλαμβάνεται μία σειρά έργων υποδομής όπως είναι οι λιμένες, οι τόποι εκφόρτωσης, οι ιχθυόσκαλες και τα αλιευτικά καταφύγια τα οποία θα ωφελήσουν με έμμεσο τρόπο τις επιχειρήσεις αφού θα

τους προσφέρονται καλύτερες υπηρεσίες. Στο πλαίσιο του προγράμματος, έχουν διαρθρωθεί 6 Άξονες Προτεραιότητας ως εξής:

Διάγραμμα 2.2: Άξονες Προτεραιότητας του Ε.Π. Αλιείας και Θάλασσας

2.2.2. Χρηματοδοτικά εργαλεία για δημόσιους φορείς

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η αναζήτηση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης αποτελεί μία πρόκληση όχι μόνο για τις επιχειρήσεις, αλλά και για δημόσιους φορείς. Οι πόροι που διαθέτουν οι δημόσιοι φορείς από ίδια έσοδα ή που προέρχονται από τον κρατικό προϋπολογισμό δεν είναι επαρκείς για να χρηματοδοτήσουν έργα διαφόρων μορφών. Σε ορισμένες, μάλιστα, περιπτώσεις υλοποιούνται έργα τα οποία ένας δημόσιος φορέας δε θα μπορούσε να υλοποιήσει ακόμη και αν είχε τους διαθέσιμους πόρους. Για παράδειγμα, η συμμετοχή ενός δήμου σε ένα δίκτυο του προγράμματος URBACT δεν είναι θέμα διαθέσιμων πόρων του δήμου, αλλά θέμα πρωτοβουλίας από την Ε.Ε. να προσκαλέσει τους φορείς να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα.

Όπως και στις περιπτώσεις των επιχειρήσεων, έτσι και για τους δημόσιους φορείς, τα χρηματοδοτικά προγράμματα δεν αφορούν πάντα τη δημιουργία υποδομών και την προμήθεια εξοπλισμού αλλά και μία σειρά άυλων δράσεων, όπως είναι η δικτύωση και η εξωστρέφειά τους, οι αδελφοποιήσεις πόλεων, η κατάρτιση των εργαζομένων, δράσεις ευαισθητοποίησης κ.ά. οι οποίες είναι επίσης απαραίτητες.

Αναλόγως του προγράμματος, η χρηματοδότηση ενός δημόσιου φορέα μπορεί να αφορά αποκλειστικά αυτόν ή ένα εταιρικό σχήμα στο οποίο συμμετέχει. Έτσι, στα ΠΕΠ και τα ΕΠ η υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης έργων γίνεται, συνήθως, από κάθε δικαιούχο-φορέα ατομικά, χωρίς την απαίτηση για συνεργασία. Έτσι, ο κάθε φορέας μπορεί να υποβάλλει προτάσεις ανάλογα με τις δικές του ανάγκες και μόνο. Στην περίπτωση των υπολοίπων προγραμμάτων (διμερή και πολυμερή προγράμματα εδαφικής συνεργασίας), είναι απαραίτητη προϋπόθεση η δημιουργία εταιρικού σχήματος το οποίο θα υποβάλλει

πρόταση χρηματοδότησης και θα περιλαμβάνει όλους τους δικαιούχους. Σε αυτή την περίπτωση, δεν αρκεί για έναν φορέα να έχει εντοπίσει τις ανάγκες του, αλλά πρέπει να βρει και άλλους διακρατικούς εταίρους που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις ώστε να τις αντιμετωπίσουν από κοινού με την χρηματοδότηση που θα αιτηθούν.

2.2.2.1. Διμερή Προγράμματα Συνεργασίας

Μία μεγάλη ομάδα χρηματοδοτικών εργαλείων είναι τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από Εθνικούς Πόρους των κρατών που συμμετέχουν σε αυτά. Πρόκειται για προγράμματα τα οποία είναι διμερή ή πολυμερή, ανάλογα με τον αριθμό των χωρών που συμμετέχουν. Μέσω αυτών των προγραμμάτων, η εδαφική συνεργασία παίρνει τρεις διαστάσεις: τη διασυνοριακή, τη διακρατική και τη διαπεριφερειακή. Η συγχρηματοδότηση των προγραμμάτων αυτών γίνεται από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους καθώς και από τα χρηματοδοτικά εργαλεία IPA και ENPI. Ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (Instrument for Pre-Accession Assistance – IPA) έχει ως στόχο να ενισχύσει τα κράτη τα οποία είναι υποψήφια προς ένταξη στην ΕΕ, όπως για παράδειγμα η Αλβανία. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (European Neighbourhood and Partnership Instrument – ENPI) αφορά χώρες που συμμετέχουν και από τις δύο πλευρές των συνόρων και έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά.

Χαρακτηριστικό των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν την προγραμματική περίοδο 2007-2013, είναι ότι αναπτύχθηκαν συνεργασίες μεταξύ φορέων οι οποίες αξιοποιήθηκαν για την υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο προσκλήσεων της νέας προγραμματικής περιόδου. Μάλιστα, πολλές από αυτές αφορούσαν τη συνέχεια έργων, τα οποία υλοποιήθηκαν την προηγούμενη περίοδο, γεγονός το οποίο αποδεικνύει και τις επιτυχημένες συνεργασίες που είχαν γίνει.

Τα διμερή διασυνοριακά που θα υλοποιηθούν την προγραμματική περίοδο 2014-2020 είναι τα εξής:

- **Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα - Βουλγαρία 2014-2020»**

<http://www.greece-bulgaria.eu>

Προϋπολογισμός προγράμματος: 130.539.425€

Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 4 άξονες προτεραιότητας:

- 1) την ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα,
- 2) την βιώσιμη και κλιματική προσαρμογή,
- 3) την κοινωνική συνοχή
- 4) την καλύτερη διασύνδεση των περιοχών και
- 5) την τεχνική βοήθεια.

Η επιλέξιμη περιοχή στην Ελλάδα περιλαμβάνει τις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας και στην Βουλγαρία την Νότιο-Δυτική και Νότιο-Κεντρική Περιφέρεια Σχεδιασμού.

▪ **Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα - Ιταλία 2014-2020»**

<http://greece-italy.eu/>

Προϋπολογισμός προγράμματος: 123.176.899€

Ο γενικός στόχος του Προγράμματος είναι «η αύξηση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας στην παραμεθόρια περιοχή Ελλάδας-Ιταλίας στηρίζοντας την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και την ομαδοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων» (Interreg). Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 3 άξονες προτεραιότητας: 1) την καινοτομία και ανταγωνιστικότητα, 2) την ολοκληρωμένη διαχείριση του περιβάλλοντος, και 3) το βιώσιμο σύστημα μεταφορών. Η επιλέξιμη περιοχή στην Ελλάδα περιλαμβάνει τις περιφέρειες Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων και την Περιφέρεια Απουλίας στην Ιταλία.

▪ **Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα - Κύπρος 2014-2020»**

<http://greece-cyprus.eu/>

Ο γενικός στόχος του Προγράμματος είναι «η αύξηση της ανταγωνιστικότητας με την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, την ενίσχυση της χρήσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας και τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» (Interreg). Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 3 άξονες προτεραιότητας: 1) την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα, 2) την ενέργεια και τις βιώσιμες μεταφορές, και 3) την διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων. Η επιλέξιμη περιοχή στην Ελλάδα περιλαμβάνει τις περιφέρειες Κρήτης, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και ολόκληρη την Κύπρο.

- **Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα-Αλβανία 2014-2020»**

<https://greece-albania.eu/>

Προϋπολογισμός προγράμματος: 54.076.734€

Ο γενικός στόχος του Προγράμματος «Ελλάδα - Αλβανία» είναι «η εξισορρόπηση ανάμεσα στη βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη και την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για τους τοπικούς πληθυσμούς και τους περιφερειακούς φορείς, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές, ώστε να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις μέσω κοινών δράσεων» (Interreg). Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 3 άξονες: 1) το περιβάλλον και τις βιώσιμες μεταφορές, 2) την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, και 3) την τεχνική βοήθεια. Η επιλέξιμη περιοχή στην Ελλάδα περιλαμβάνει τις περιφέρειες Ηπείρου, Δυτικής Μακεδονίας και Ιονίων Νήσων και στην Αλβανία τις περιφέρειες Αργυροκάστρου, Κορυτσάς, Μπεράτι και Αυλώνας.

- **Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα - πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας 2014-2020»**

Προϋπολογισμός προγράμματος: 45.470.066€

Ο γενικός στόχος του Προγράμματος είναι «η ενδυνάμωση της εδαφικής συνοχής μέσω βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και των ευκαιριών απασχόλησης, με σεβασμό στο περιβάλλον και με την αξιοποίηση των φυσικών πόρων για την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος» (Interreg). Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 3 άξονες προτεραιότητας: 1) την ενίσχυση και στήριξη της τοπικής οικονομίας, 2) το περιβάλλον και τις μεταφορές, και 3) την τεχνική βοήθεια. Η επιλέξιμη περιοχή στην Ελλάδα περιλαμβάνει τις περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας και στην ΠΓΔΜ τις περιφέρειες Πελαγονίας, Βαρδάρη, και την Νοτιοανατολική και Νοτιοδυτική περιφέρεια.

2.2.2.2. Πολυμερή Προγράμματα Συνεργασίας

Εκτός από τα διμερή προγράμματα, υπάρχουν και προγράμματα τα οποία βασίζονται στη συνεργασία πολλών χωρών. Σύμφωνα με τη φιλοσοφία των προγραμμάτων αυτών, τα έργα που υλοποιούνται θα πρέπει να έχουν αντίκτυπο όχι μόνο στη χώρα που υλοποιούνται αλλά θα πρέπει καταλήγουν σε ένα αποτέλεσμα που θα έχει θετική επιρροή σε όλες τις συνεργαζόμενες χώρες. Γι' αυτό το λόγο, κάθε έργο που χρηματοδοτείται από

τα πολυμερή αλλά και τα διμερή προγράμματα συνεργασίας, πρέπει να περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες είτε θα είναι κοινές είτε δράσεις που το αποτέλεσμά τους θα μπορεί να μεταφερθεί στους λοιπούς εταίρους, όπως για παράδειγμα μέσω επισκέψεων για τη μεταφορά τεχνογνωσίας. Έτσι, αν ένας φορέας θέλει να συμμετέχει σε ένα πολυμερές ή διμερές πρόγραμμα για να υλοποιήσει απλώς ένα έργο το οποίο θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί και από κάποιο ΠΕΠ ή ΕΠ, και δεν προβλέπεται η συμμετοχή σε κοινές δράσεις ή σε δράσεις με αντίκτυπο, τότε όχι μόνο δεν υπάρχει λόγος συμμετοχής αλλά θα κριθεί μη επιλέξιμος.

Τα πολυμερή προγράμματα συνεργασίας που έχουν εγκριθεί για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 είναι τα εξής:

- **Πρόγραμμα Συνεργασίας «Αδριατική – Ιόνιο 2014-2020»**

<http://www.adrioninterreg.eu/>

Προϋπολογισμός προγράμματος: 117.918.198€

Το πρόγραμμα αυτό εστιάζει στη συνεργασία των χωρών της Αδριατικής, έχοντας αξιοποιήσει –και αυτό- την εμπειρία και τα αποτελέσματα της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου. Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 3 άξονες προτεραιότητας: 1) Καινοτομία και έξυπνη περιφέρεια, 2) Βιώσιμη περιφέρεια, 3) μεταφορές, και 4) υποστήριξη της διακυβέρνησης του EUSAIR. Οι επιλέξιμες χώρες είναι η Ελλάδα, η Βοσνία & Ερζεγοβίνη, η Ιταλία, η Κροατία, το Μαυροβούνιο, η Σερβία και η Σλοβενία. Οι χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συμφώνησαν σε μία στρατηγική, η οποία δομήθηκε με βάση τις εξής κοινές αρχές (Προγραμματικό έγγραφο IPA ADRIATIC CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME):

- τα κοινά οφέλη τα οποία οδηγούν στην ανάπτυξη των περιοχών
- η εταιρικότητα, η οποία μπορεί να εγγυηθεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος
- η βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία μπορεί να δώσει μακροπρόθεσμη προοπτική
- οι ίσες ευκαιρίες, χωρίς διακρίσεις και σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα
- η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής της Αδριατικής σε σχέση με άλλες γεω-οικονομικές περιοχές.
- Η Ολοκλήρωση μεταξύ των χωρικών προσεγγίσεων, των πόρων, των διαφορετικών ικανοτήτων και των ρόλων των εμπλεκόμενων εταίρων.

- **Πρόγραμμα “Λεκάνη της Μαύρης Θάλασσας 2014-2020”**

<https://blacksea-cbc.net/>

Προϋπολογισμός Προγράμματος: 49 εκατομμύρια €

Τα προγράμματα που υλοποιούνται στις επιλέξιμες χώρες αντανακλούν τη διαφοροποίηση που υπάρχει μεταξύ τους σε θέματα οικονομίας, πολιτισμού και πολιτικής. Έτσι, το εξεταζόμενο πρόγραμμα, «έχτισε» πάνω σε αυτές τις διαφορές με σκοπό τόσο να τις ολοκληρώσει όσο και να συνεισφέρει στην πρωτοβουλία συνεργασίας “BlackSeaSynergie”. Η ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί στις χώρες της Λεκάνης της Μαύρης Θάλασσας, ανέδειξε ότι πρέπει να γίνει επιτάχυνση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, το πρόβλημα της προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και την ανάγκη για πιο ισχυρή πολιτιστική αλληλεπίδραση μεταξύ των λαών αυτών (Προγραμματικό Έγγραφο BlackSeaBasin).

Η υλοποίηση του προγράμματος δομείται σε 2 άξονες προτεραιότητας: 1) ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, και 2) προστασία του περιβάλλοντος και μείωση των θαλάσσιων αποβλήτων. Οι επιλέξιμες χώρες για συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι: Ελλάδα, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Μολδαβία, Ρουμανία, Ουκρανία, Τουρκία. Όλες οι επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος αυτού βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Πρόγραμμα Διακρατικής Συνεργασίας «MED»**

<https://interreg-med.eu/>

Προϋπολογισμός προγράμματος: 265 εκατομμύρια €

Το πρόγραμμα αυτό συγκεντρώνει 13 χώρες από τις βόρειες ακτές της Μεσογείου οι οποίες καλούνται να συνεργαστούν σε διάφορους θεματικούς τομείς με απώτερο σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη. Έχοντας εντοπίσει τις ανάγκες και τις προκλήσεις των χωρών αυτών, το πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα χρηματοδότησης έργων που σχετίζονται με το περιβάλλον, τους φυσικούς πόρους, τον πολιτισμό, τη δημιουργική βιομηχανία και την καινοτομία. Και αυτό το πρόγραμμα έχει αξιοποιήσει και έχει «χτίσει» στην εμπειρία που αποκτήθηκε από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και γι’ αυτό το λόγο έχει βελτιωθεί ως προς τη συνδεσιμότητά του με άλλα προγράμματα, ως προς την εστίασή του αφού πλέον έχει 4 θεματικούς άξονες, ως προς την ευρύτητα αφού έχουν προστεθεί 3 ακόμη περιφέρειες και ως προς την ωριμότητα αφού ποντάρει στην κεφαλαιοποίηση των προηγούμενων αποτελεσμάτων (InterregMed, 2017).

- **ENI CBC Mediterranean Sea Basin Programme 2014-2020**

<http://www.enpicbmed.eu>

Προϋπολογισμός προγράμματος: 1 δις ευρώ

Πρόκειται για ένα ακόμη πολυμερές πρόγραμμα το οποίο έχει την ιδιαιτερότητα ότι προωθεί τη συνεργασία των χωρών της Μεσογείου με γειτονικές σε αυτή χώρες, όπως είναι η Παλαιστίνη, η Ιορδανία, το Ισραήλ, η Τυνησία και ο Λίβανος και γι' αυτό συγχρηματοδοτείται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτνίασης (EMΓ). Αυτό αντανακλάται και στο σκοπό τους προγράμματος που είναι να επιτύχει τη σταθερότητα, την ευημερία, την ειρήνη και την καλή γειτνίαση των χωρών της Μεσογείου με τις γείτονες – χώρες που προαναφέρθηκαν. Οι θεματικοί στόχοι του προγράμματος επικεντρώνονται στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, την εκπαίδευση, έρευνα και τεχνολογία, την κοινωνική συνοχή και την καταπολέμηση της φτώχειας καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή. Παρατηρείται ότι είναι ίσως το μοναδικό πρόγραμμα το οποίο εστιάζει σε θέματα φτώχειας, καλής γειτνίασης και ειρήνης, δεδομένου ότι αφορά χώρες οι οποίες αντιμετωπίζουν έντονα τα προβλήματα αυτά. Επίσης, λόγω του ότι στο πρόγραμμα συμμετέχουν χώρες με αυτές τις ιδιαιτερότητες, συνήθως προβλέπονται ειδικοί όροι και ρήτρες στις προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος όπως για παράδειγμα η απαίτηση υπογραφής συμφώνου χρηματοδότησης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία αν δεν τηρηθεί μπορεί να οδηγήσει στην απόρριψη ολόκληρου του έργου.

- **«INTERREG Balkan-Mediterranean 2014-2020»**

<http://www.interreg-balkanmed.eu/>

Προϋπολογισμός Προγράμματος: 39.727.654€

Το πρόγραμμα αυτό αφορά τη συνεργασία χωρών της Βαλκανικής Χερσονήσου και της Ανατολικής Μεσογείου και αποτελεί μία κοινή προσπάθεια για τη συνεισφορά στη βιώσιμη ανάπτυξη που αποτελεί στόχο της Στρατηγικής της Ε.Ε. για το 2020. Οι τομείς στους οποίους εστιάζει το πρόγραμμα είναι η επιχειρηματικότητα και το περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, μπορούν να χρηματοδοτηθούν δράσεις για την καινοτομία των επιχειρήσεων, τη διασύνδεση των επιχειρήσεων με την εκπαίδευση, τη διατήρηση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και για την αποδοτική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Σε σύγκριση με τα υπόλοιπα πολυμερή προγράμματα εδαφικής συνεργασίας, το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως το πιο «περιορισμένο» σε σχέση με τον προϋπολογισμό του, τον αριθμό των επιλέξιμων χωρών καθώς επίσης και τους τομείς δραστηριότητας.

- **URBACT**

<http://urbact.eu/>

Προϋπολογισμός Προγράμματος: 96,3 εκατ. €

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, έχει ενεργοποιηθεί το πρόγραμμα URBACT III, το οποίο αποτελεί τη συνέχεια των I και II και η αποστολή του είναι να δημιουργήσει δίκτυα ευρωπαϊκών πόλεων οι οποίες θα συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις, να αναπτύξουν ολοκληρωμένες λύσεις και να μεταφέρουν τεχνογνωσία και καλές πρακτικές. Κάθε δίκτυο που δημιουργείται, επικεντρώνεται σε ένα στόχο και περιλαμβάνει από 6 έως 12 πόλεις. Πρόκειται για μία φιλοσοφία η οποία δε συναντάται στα υπόλοιπα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας αφού στον πυρήνα της βρίσκεται η δικτύωση και η συμμετοχική προσέγγιση. Οι δράσεις που αναπτύσσονται στο πρόγραμμα αυτό είναι κυρίως άυλες και αφορούν διακρατικές ανταλλαγές, ανάπτυξη ικανοτήτων, κεφαλαιοποίηση και διάχυση.

2.2.2.3 Πρόγραμμα LIFE

Πρόκειται για το κατεξοχήν ευρωπαϊκό εργαλείο που οι δράσεις του σχετίζονται με το περιβάλλον. Στόχοι του είναι η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, η στροφή προς μία οικονομία χαμηλή σε ρύπους, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η βελτίωση της περιβαλλοντικής πολιτικής και η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Δομείται σε 2 υπο-προγράμματα, εκ των οποίων το πρώτο αφορά το περιβάλλον και το δεύτερο την κλιματική αλλαγή και επιλέξιμοι φορείς είναι τόσο οι δημόσιοι όσο και οι επιχειρήσεις.

Το πρόγραμμα LIFE εφαρμόζεται από το 1992 και έχει χρηματοδοτήσει πάνω από 4.500 έργα. Όπως και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά προγράμματα, έτσι και αυτό έχει ως απώτερο σκοπό να συμβάλει στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης, βάσει της Στρατηγικής της Ε.Ε. για το 2020.

2.2.3. Προγράμματα που χρηματοδοτούνται απευθείας από την Ε.Ε.

Στη συνέχεια, ακολουθεί μία σειρά προγραμμάτων για τα οποία η χρηματοδότηση γίνεται απευθείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

COSME

Το πρόγραμμα αυτό εστιάζει στην ανταγωνιστικότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και υποστηρίζει την καλύτερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, την πρόσβαση στις αγορές, την επιχειρηματικότητα και παρέχει καλύτερες συνθήκες για την δημιουργία και ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Οι ΜΜΕ αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας, αφού αυτές δημιουργούν το 85% των νέων θέσεων εργασίας. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω αυτού του προγράμματος, φιλοδοξεί να βελτιώσει το περιβάλλον λειτουργίας των επιχειρήσεων και αυτές να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες. Πρόκειται για ένα «ανταγωνιστικό πρόγραμμα» το οποίο έχει ως στόχο να διευκολύνει τις επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση σε διάφορες φάσεις του κύκλου ζωής τους, μέσω του μηχανισμού εγγύησης δανείων και του μηχανισμού κεφαλαιακής συμμετοχής για την ανάπτυξη.

Επιπλέον, το COSME διευκολύνει την πρόσβαση των επιχειρήσεων στην ενιαία αγορά της Ε.Ε. μέσω της χρηματοδότησης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιχειρήσεων (EnterpriseEuropeNetwork), μέσω της χρηματοδότησης εργαλείων όπως η επιχειρηματική πύλη «Η Ευρώπη σου» και η πύλη για τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ. Κάποιες από τις δραστηριότητες που υποστηρίζει για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας είναι οι ανταλλαγές προσωπικού, η έρευνα καθώς και πιλοτικά έργα σε διάφορους τομείς.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος για την περίοδο 2014-2020 είναι 2,3 δις ευρώ. Οι τομείς δραστηριοποίησης που καλύπτει είναι η υποστήριξη των ΜΜΕ, το περιβάλλον, η ενέργεια και η θάλασσα. Δικαιούχοι φορείς, εκτός από τις ΜΜΕ, είναι και ιδιωτικοί φορείς και κρατικοί οργανισμοί.

Έρευνα και καινοτομία (HORIZON 2020 – H2020)

Ο Ορίζοντας 2020 είναι το χρηματοδοτικό εργαλείο που στοχεύει στην έρευνα και καινοτομία και μάλιστα, έχει τον μεγαλύτερο προϋπολογισμό που είχε ποτέ πρόγραμμα για τους τομείς αυτούς. Ο προϋπολογισμός που αναμένεται να διατεθεί για την περίοδο

2014-2020 είναι περίπου 80 δις ευρώ. Εστιάζει στους τομείς της επιστημονικής αριστείας, της βιομηχανικής υπεροχής και τις κοινωνικές προκλήσεις. Σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς περιλαμβάνεται μία σειρά δράσεων με ξεχωριστή χρηματοδότηση και προσκλήσεις η κάθε μία. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι δράσεις Marie Skłodowska-Curie, οι μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες, η πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου, η υγεία και καλή διαβίωση, η βιώσιμη ενέργεια και η Πράσινη, ολοκληρωμένη κινητικότητα. Μέσα από τη συνεργασία ερευνητών και επιχειρήσεων/βιομηχανιών προκύπτουν καινοτόμες λύσεις οι οποίες συμβάλλουν στη βελτίωση της ζωής και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα. Δικαιούχοι φορείς είναι νομικά πρόσωπα από οποιαδήποτε χώρα και διεθνείς οργανισμοί. Έτσι, παρόλο που πρόκειται για ευρωπαϊκό πρόγραμμα, είναι ανοιχτό σε ερευνητές σε όλο τον κόσμο, αφού έτσι μπορεί να δοθεί μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία σε αυτό και να αναπτυχθούν περισσότερο καινοτόμες ιδέες.

Σχέδιο Γιούνκερ

Πρόκειται για ένα επενδυτικό χρηματοδοτικό εργαλείο το οποίο δημιουργήθηκε για να ενισχύσει τις επενδύσεις, ένα από τα θέματα στα οποία υστερούν οι χώρες της Ε.Ε. Το «Σχέδιο Γιούνκερ» έχει τρεις στόχους (European Commission):

- 1) Να απομακρύνει τα εμπόδια που εμποδίζουν τις επενδύσεις
- 2) Να παρέχει διαφάνεια και τεχνική βοήθεια στα επενδυτικά έργα
- 3) Να γίνει πιο έξυπνη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων

Απώτερος στόχος του σχεδίου είναι να αυξηθεί το ΑΕΠ στην ΕΕ κατά 1,3% και να δημιουργηθούν 1,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας μέχρι το 2020. Για το σκοπό αυτό, 335 δισεκατομμύρια ευρώ εκτιμάται ότι θα διατεθούν για επενδύσεις στις 28 χώρες της Ε.Ε. και 700.000 ΜΜΕ αναμένεται να ωφεληθούν από την πρόσβαση που θα έχουν στη χρηματοδότηση αυτή. Η χρηματοδότηση γίνεται μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ). Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, η Ελλάδα έχει λάβει 2,7 δις ευρώ από το ΕΤΣΕ και αναμένεται να κινητοποιήσει επιπλέον 10,9 δις ευρώ σε πρόσθετες επενδύσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Παραδείγματα έργων που στηρίζει το σχέδιο αυτό στην Ελλάδα είναι το ευρυζωνικό δίκτυο Cosmote, το αιολικό πάρκο στη Βοιωτία και τα γεωργικά προϊόντα “CretaFarms”.

Connecting Europe Facility (CEF)

Πρόκειται για χρηματοδοτικό εργαλείο της Ε.Ε. και έχει ως στόχο να προωθήσει την ανάπτυξη, την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα μέσω επενδύσεων στις μεταφορές, την ενέργεια και τις ΤΠΕ. Αυτοί είναι και οι τρεις τομείς στους οποίους εστιάζει το CEF και μάλιστα, αυτό που επιδιώκει είναι και η ανάπτυξη συνεργειών μιας και λείπει ο συνδεδετικός κρίκος μεταξύ τους. Στον τομέα της ενέργειας, το πρόβλημα εντοπίζεται στην απαρχαίωση και την ανεπάρκεια των υποδομών και γι' αυτό το λόγο θα διατεθούν πάνω από 200 δις ευρώ για την αναβάθμιση και τη δημιουργία νέων υποδομών ηλεκτρισμού και αερίου. Στον τομέα των μεταφορών, το πρόγραμμα υποστηρίζει την αναβάθμιση, αποκατάσταση και δημιουργία νέων υποδομών μεταφορών με έμφαση στην καινοτομία. Τέλος, στον τομέα των ΤΠΕ υποστηρίζει τη διασυνοριακή αλληλεπίδραση πολιτών, επιχειρήσεων και δημόσιας διοίκησης μέσω ψηφιακών υποδομών και ευρυζωνικών δικτύων. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για την επέκταση των υποδομών και δικτύων που υπάρχουν σε κάθε χώρα ώστε να δημιουργηθεί ένα ενιαίο ευρωπαϊκό δίκτυο μέσω του οποίου οι χώρες θα επικοινωνούν και θα αλληλεπιδρούν. Έτσι, για παράδειγμα, οι πολίτες στην Ελλάδα θα μπορούν να εξυπηρετούνται, όχι μόνο ως Έλληνες πολίτες αναφορικά με τις υπηρεσίες που τους παρέχονται, αλλά και ως ευρωπαίοι πολίτες που θα μπορούν να αλληλεπιδρούν με τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση των χωρών της ΕΕ. Οι δικαιούχοι στο πρόγραμμα αυτό είναι οι ίδιες οι χώρες, οι οποίες και υποβάλλουν προτάσεις έργων βάσει των προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η Ελλάδα κάνει χρήση του εργαλείου αυτού και για την περίοδο 2014-2017 έχουν εγκριθεί 23 έργα στον τομέα των μεταφορών, τα οποία αφορούν κατασκευή και αναβάθμιση σιδηρόδρομων, ολοκλήρωση ενός αυτοκινητόδρομου, εκπόνηση μελετών κ.ά.

2.2.4. Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 -2020

<https://www.espa.gr>

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2014-2020 αποτελεί το βασικό αναπτυξιακό πρόγραμμα για την Ελλάδα και συγχρηματοδοτείται από πόρους της Ε.Ε. μέσω των πέντε ΕΔΕΤ. Πρόκειται για τη συνέχεια του ΕΣΠΑ που υλοποιήθηκε την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και του οποίου η υλοποίηση έληξε τον Δεκέμβριο 2015. Το νέο ΕΣΠΑ δομείται σε 20 Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π.) εκ των οποίων τα 13 είναι περιφερειακά και τα 7 Τομεακά. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι τα μεν πρώτα είναι περιφερειακής εμβέλειας, ενώ τα δεύτερα εθνικής. Έτσι, για παράδειγμα, όταν βγαίνει μία πρόσκληση υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο ενός περιφερειακού προγράμματος, δυνητικοί δικαιούχοι μπορεί να είναι μόνο φορείς της συγκεκριμένης περιφέρειας, όπως αυτοί προσδιορίζονται κάθε φορά.

Αυτό που έχει ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι σε κάθε προγραμματική περίοδο, όταν καταρτίζεται το κάθε Ε.Π., προηγείται μία πλήρης ανάλυση η οποία περιλαμβάνεται στο προγραμματικό έγγραφο. Το κείμενο αυτό συνήθως περιλαμβάνει την αποτίμηση της προηγούμενης περιόδου μέσω της οποίας εντοπίζονται λάθη και αδυναμίες που πρέπει να διορθωθούν, ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αναφορικά με το αντικείμενο του κάθε Ε.Π., μία ανάλυση SWOT, τον προσδιορισμό των αναγκών, τη διατύπωση της γενικής στρατηγικής, τα ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει με τις προτεινόμενες δράσεις, τη συνεισφορά του στην επίτευξη των εθνικών στόχων καθώς και μία εκ των προτέρων αξιολόγηση του προγράμματος.

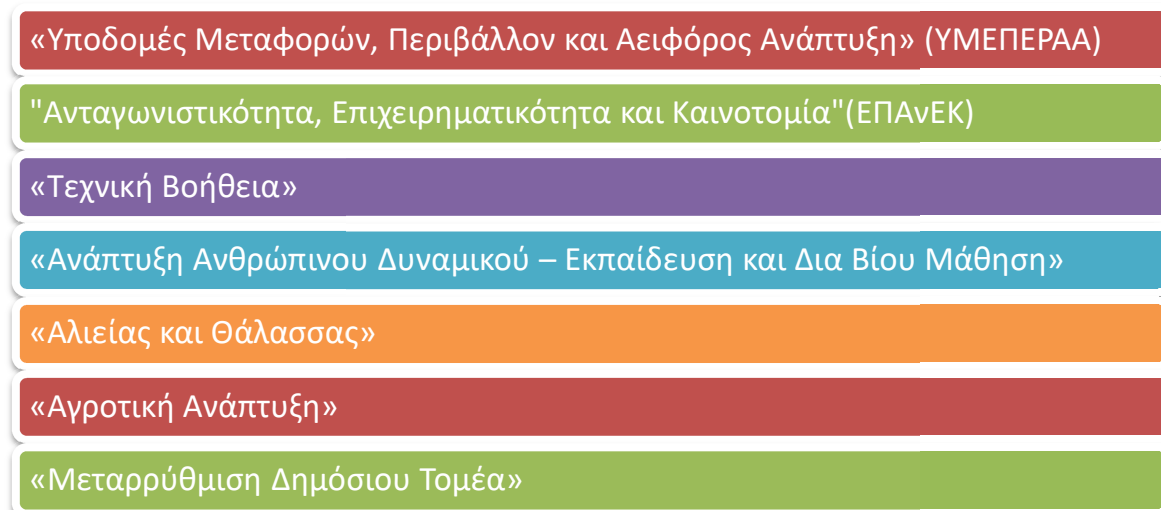
Για την κατάρτιση του προγράμματος, συγκροτείται μία ομάδα σχεδιασμού και το τελικό κείμενο προκύπτει ύστερα από μία σειρά διαβουλεύσεων μεταξύ των υπουργείων και των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και του ευρύτερου κοινού.

Οι χρηματοδοτικές προτεραιότητες του νέου ΕΣΠΑ επικεντρώνονται στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την προστασία του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη υποδομών και τη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης.

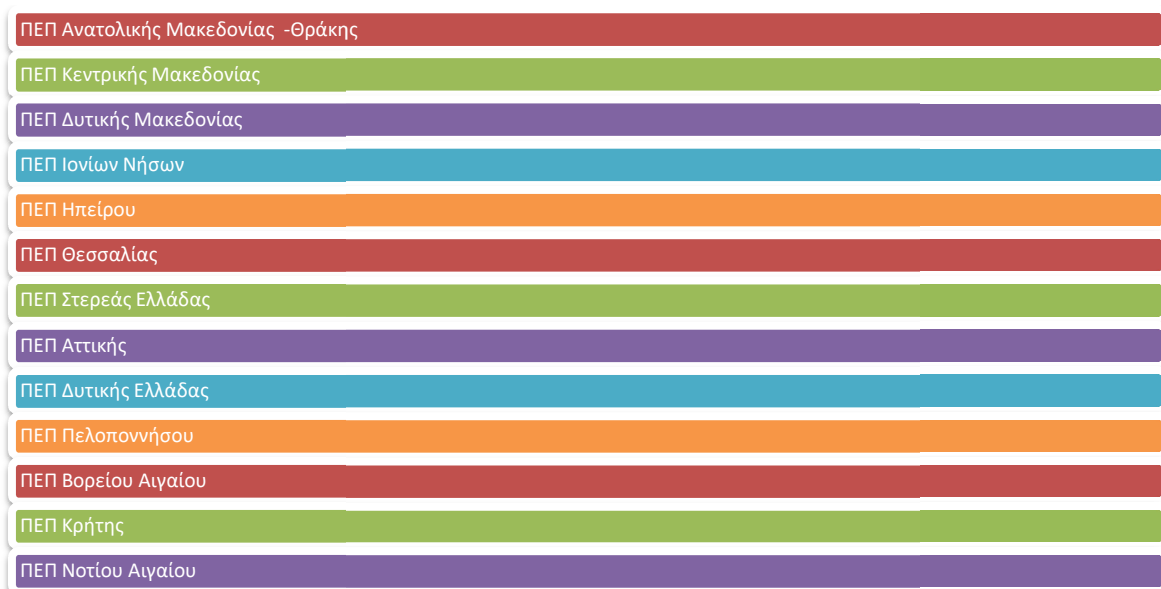
Μία διαφορά σε σχέση με το προηγούμενο ΕΣΠΑ είναι ότι πλέον η κάθε περιφέρεια της χώρας έχει το δικό της επιχειρησιακό πρόγραμμα και έτσι πλέον, εντάσσονται σε αυτό 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Αντιθέτως, στο προηγούμενο, εκτός της

Περιφέρειας Αττικής που είχε το δικό της ΠΕΠ, οι υπόλοιπες είχαν ΠΕΠ σε συνεργασία με άλλες περιφέρειες.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η Δομή του νέου ΕΣΠΑ ως προς τα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Εικόνα 2.1: Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020

Εικόνα 2.2: Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η κατανομή των πόρων² για όλα τα Ε.Π. της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

² Η Δημόσια Δαπάνη προκύπτει από το άθροισμα της συμμετοχής της Ε.Ε. και της εθνικής συμμετοχής.

Πίνακας 2.2: Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων της περιόδου 2014-2020 ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ		Δημόσια Δαπάνη* [€]	Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης [€]	Εθνική Συμμετοχή [€]
ΤΟΜΕΑΚΑ				
1	Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	4.665.144.590,00	3.646.378.272,00	1.018.766.318,00
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	5.186.665.146,00	4.333.917.411,00	852.747.735,00
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	2.667.494.916,00	2.104.926.538,00	562.568.378,00
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	486.913.888,00	377.228.416,00	109.685.472,00
5	Τεχνική Βοήθεια	401.870.438,00	317.612.097,00	84.258.341,00
6	Αγροτική Ανάπτυξη	5.880.192.246,00	4.718.291.793,00	1.161.900.453,00
7	Αλιεία & Θάλασσα	523.406.309,00	388.777.914,00	134.628.395,00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ				
8	Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	507.739.340,00	406.191.468,00	101.547.872,00
9	Κεντρική Μακεδονία	964.864.185,00	771.891.345,00	192.972.840,00
10	Θεσσαλία	401.130.674,00	320.904.539,00	80.226.135,00
11	Ήπειρος	325.846.893,00	260.677.513,00	65.169.380,00
12	Δυτική Ελλάδα	490.985.732,00	392.788.583,00	98.197.149,00
13	Δυτική Μακεδονία	330.737.741,00	264.590.187,00	66.147.554,00
14	Στερεά Ελλάδα	190.052.422,00	95.026.211,00	95.026.211,00
15	Πελοπόννησος	270.342.339,00	216.273.871,00	54.068.468,00
16	Ιόνια Νησιά	226.924.700,00	181.539.758,00	45.384.942,00
17	Βόρειο Αιγαίο	301.669.500,00	241.335.599,00	60.333.901,00
18	Κρήτη	434.883.125,00	347.906.498,00	86.976.627,00
19	Αττική	1.139.966.974,00	911.973.576,00	227.993.398,00
20	Νότιο Αιγαίο	168.170.562,00	84.085.281,00	84.085.281,00
ΣΥΝΟΛΟ (Τομεακά και Περιφερειακά)		25.565.001.720,00	20.382.316.870,00	5.182.684.850,00

Πηγή: www.espa.gr

Στον επόμενο πίνακα, αποτυπώνεται η κατανομή της χρηματοδότησης για τα Προγράμματα διμερούς συνεργασίας.

Πίνακας 2.3: Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων της περιόδου 2014-2020 στα Διμερή Προγράμματα Συνεργασίας³

ΔΙΜΕΡΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ **				
#	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Δημόσια Δαπάνη * (€)	Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (€)	Εθνική Συμμετοχή (€)
1	ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	129.695.572	110.241.234	19.454.338
2	ΕΛΛΑΔΑ - ΙΤΑΛΙΑ	123.176.899	104.700.362	18.476.537
3	ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ	55.299.108	47.004.240	8.294.868
4	ΕΛΛΑΔΑ - ΠΓΔΜ	45.470.059	38.649.552	6.820.507
5	ΕΛΛΑΔΑ - ΑΛΒΑΝΙΑ	42.312.029	35.965.222	6.346.807
6	ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ - ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ	39.727.654	33.456.246	6.271.408
ΣΥΝΟΛΟ		435.681.321	370.016.856	65.664.465

Πηγή: www.espa.gr

2.2.5. Ωφελούμενοι

³ Εξαιρέση αποτελεί το Πρόγραμμα Βαλκανική Μεσόγειος, το οποίο είναι πολυμερούς συνεργασίας.

Όταν προκηρύσσεται ένα πρόγραμμα/χρηματοδοτικό εργαλείο, η εκάστοτε πρόσκληση απευθύνεται σε συγκεκριμένες ομάδες δικαιούχων κάθε φορά. Οι δικαιούχοι μπορεί να ταυτίζονται με τους τελικούς ωφελούμενους, σε κάποιες περιπτώσεις όμως όχι. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των προγραμμάτων που απευθύνονται στις επιχειρήσεις, οι δικαιούχοι χρηματοδότησης είναι οι ίδιες οι επιχειρήσεις, οι οποίες είναι και οι τελικοί ωφελούμενοι. Στην περίπτωση, όμως, των δημόσιων φορέων τα πράγματα είναι διαφορετικά. Για παράδειγμα, σε περίπτωση πρόσκλησης κατασκευής δικτύων ύδρευσης που απευθύνεται σε δήμους, δικαιούχος του έργου θα είναι ο δήμος, οι ωφελούμενοι όμως θα είναι οι πολίτες οι οποίοι θα χρησιμοποιήσουν το νέο δίκτυο ύδρευσης και θα αποκομίσουν τα οφέλη του. Παρομοίως, και σε άλλες περιπτώσεις δημόσιων φορέων, συνήθως οι τελικοί ωφελούμενοι είναι οι πολίτες ή και οι επιχειρήσεις, όπως π.χ. σε περίπτωση έργου που έχει ως στόχο την ενίσχυση του τουρισμού. Τέλος, υπάρχουν και κάποια προγράμματα, τα οποία από την πρόσκλησή τους ορίζουν ως ωφελούμενους τους ίδιους τους πολίτες, χωρίς να παρεμβάλλεται φορέας-δικαιούχος. Παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής 2018-2019», σύμφωνα με το οποίο οι γονείς καλούνται να εγγράψουν τα παιδιά τους σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς και κέντρα δημιουργικής απασχόλησης. Σε αυτή την περίπτωση, δεν υποβάλλεται πρόταση από δημόσιο φορέα για την υλοποίηση του προγράμματος, αλλά η σύνδεση γίνεται απευθείας με τους ωφελούμενους.

2.2.6. Οφέλη χρηματοδοτικών εργαλείων

Η αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων παρέχει μία σειρά από οφέλη τόσο για τους δικαιούχους όσο και για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), τα οφέλη των χρηματοδοτικών εργαλείων συνοψίζονται στα εξής:

- ✓ Αξιοποίηση των πόρων και αυξημένος αντίκτυπος των προγραμμάτων των επενδυτικών και διαρθρωτικών ταμείων.
- ✓ Αποτελέσματα απόδοσης και αποτελεσματικότητας λόγω της ανακυκλούμενης φύσης των κεφαλαίων που παραμένουν στην περιοχή του προγράμματος για μελλοντική χρήση και για παρόμοιους στόχους
- ✓ Καλύτερη ποιότητα των έργων
- ✓ Πρόσβαση σε ένα ευρύτερο φάσμα χρηματοοικονομικών εργαλείων
- ✓ Απομάκρυνση από την κουλτούρα "εξάρτησης από επιχορηγήσεις"

- ✓ Προσέλκυση στήριξης (και χρηματοδότησης) από τον ιδιωτικό τομέα για στόχους δημόσιας πολιτικής.

2.2.7. Απορρόφηση ΕΣΠΑ

Η απορρόφηση των πόρων αποτελεί ένα από τα ζητούμενα κατά τη διάρκεια κάθε προγραμματικής περιόδου. Έτσι, με το πέρας κάθε περιόδου, υπολογίζεται απολογιστικά το ποσοστό των ευρωπαϊκών πόρων που απορρόφησε κάθε χώρα επί το συνόλου που ήταν διαθέσιμο προς απορρόφηση. Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, η απορρόφηση, σε επίπεδο Επιχειρησιακού Προγράμματος, ορίζεται ως το ποσοστό των δαπανών προς δέσμευση με τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις:

1. Τρέχουσα απορρόφηση = Δαπάνες έτους προς δαπάνες δέσμευσης
2. Σωρευτική απορρόφηση = Αθροιστικές δαπάνες μέχρι στιγμής προς αθροιστικές δεσμεύσεις μέχρι και το τρέχον έτος
3. Συνολική Απορρόφηση = Αθροιστική δαπάνη μέχρι στιγμής προς τη συνολική δέσμευση όλων των ετών

Σύμφωνα με την Κυβέρνηση (2016), η Ελλάδα ήταν πρώτη στο ποσοστό απορρόφησης μεταξύ των 28 της Ε.Ε. σε όλα τα διαρθρωτικά ταμεία. Συγκεκριμένα, το ποσοστό απορρόφησης ήταν 98%, δηλαδή 10 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που ήταν 88%.

Τα πρώτα στοιχεία που υπάρχουν για τη νέα προγραμματική περίοδο, δίνουν μία, επίσης, ενθαρρυντική εικόνα για την πορεία απορρόφησης της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2017), το ποσοστό απορρόφησης της Ελλάδας για τα έτη 2015, 2016 και 2017 είναι 25% και η Ελλάδα βρίσκεται προς το παρόν στην πρώτη θέση απορρόφησης στην Ευρώπη.

Κεφάλαιο 3: Συγκριτική ανάλυση για το ΕΣΠΑ 2007-2013

3.1. Απολογισμός ΕΣΠΑ 2007-2013

Αυτό που έχει ενδιαφέρον να γίνεται με το πέρας κάθε προγραμματικής περιόδου, είναι ένας απολογισμός υλοποίησης. Η συνολική εικόνα του προηγούμενη ΕΣΠΑ συνοψίζεται στον εξής αριθμό: 20,2 δις ευρώ συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη. Πρόκειται για έναν αριθμό ο οποίος επιμερίζεται σε πολλά υποσύνολα: επιχειρησιακά προγράμματα, έργα, υποέργα. Στην ενότητα 3.3, μέσω των συγκριτικών αναλύσεων, θα γίνει πιο συγκεκριμένος ο απολογισμός του προηγούμενου ΕΣΠΑ.

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνονται οι τιμές για τους δείκτες κορμού των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ, με στοιχεία που προκύπτουν από τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης των Διαχειριστικών Αρχών. Τα αποτελέσματα που χρηματοδοτήθηκαν είχαν μία σειρά εκροών οι οποίες αποτυπώνονται σε αυτόν τον πίνακα. Ο άμεσος αντίκτυπος των έργων ήταν η δημιουργία θέσεων εργασίας, η οποία είναι αποτέλεσμα των περισσότερων έργων. Επιπλέον, έγιναν επενδύσεις στις υποδομές και τα αποτελέσματα αντανakλώνται στα χιλιόμετρα των δρόμων και σιδηροδρόμων που ανακατασκευάστηκαν ή δημιουργήθηκαν. Υλοποιήθηκαν περίπου 25.000 τα οποία έδωσαν χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις και υλοποιήθηκαν πάνω από 500 έργα τεχνολογίας και ανάπτυξης. Εξασφαλίστηκε η πρόσβαση σε καλύτερη ύδρευση για περίπου 1,5 εκατομμύρια άτομα, ενώ η διαχείριση αποβλήτων εξυπηρέτηση περίπου 370.000 πολίτες.

Πίνακας 3.1: Δείκτες κορμού για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα από το ΕΤΠΑ για την περίοδο 2007-2013⁴

Κωδικός δείκτη κορμού	Ονομασία δείκτη κορμού	Τιμή δείκτη κορμού
0	Συγκεντρωτικός αριθμός θέσεων εργασίας	21.006
1	Αριθμός θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν	3467
4	Αριθμός έργων τεχνολογίας και ανάπτυξης	561
5	Αριθμός συνεργατικών έργων μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων	30
6	Αριθμός ερευνητικών θέσεων εργασίας	1422

⁴ Οι τιμές των δεδομένων είναι αυτές που ίσχυαν το τέλος του 2014

7	Αριθμός έργων άμεσης επένδυσης σε ΜΜΕ	25.347
8	Αριθμός start-ups που υποστηρίχθηκαν	2.611
9	Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν σε ΜΜΕ	21.006
12	Επιπρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετήθηκε από την ευρυζωνική πρόσβαση	771.851
14	Χιλιόμετρα νέων δρόμων	144
15	Χιλιόμετρα ΤΕΝ δρόμων	144
16	Χιλιόμετρα ανακατασκευασμένων δρόμων	2.646
18	Χιλιόμετρα ΤΕΝ σιδηροδρόμων	11
19	Χιλιόμετρα ανακατασκευασμένων σιδηροδρόμων	60
24	Επιπρόσθετη ικανότητα παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας (MW)	108
25	Επιπλέον πληθυσμός που εξυπηρετήθηκε από τα έργα ύδρευσης	1.455.459
26	Επιπλέον πληθυσμός που εξυπηρετήθηκε από τα έργα διαχείρισης αποβλήτων	370.841
29	Περιοχή που αποκαταστάθηκε (σε Km ²)	57
35	Αριθμός θέσεων που δημιουργήθηκαν στον τουρισμό	13

Πηγή: European Commission: Task 3 CountryReport: Greece

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), οι επενδύσεις που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ και το ΤΣ αφορούσαν κυρίως τους τομείς των επιχειρήσεων, των υποδομών συγκοινωνιών, της έρευνας και καινοτομίας και του περιβάλλοντος. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για τα επιτεύγματα της Πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα, τα οποία σε επίπεδο Ε.Ε. αποτελούν το 57% των δημόσιων επενδυτικών κεφαλαίων. Μία από τις προσαρμογές που έγιναν κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου αφορούσε το ποσοστό συγχρηματοδότησης που αντιστοιχούσε στην Ελλάδα για τα προγράμματα Πολιτικής Συνοχής (EuropeanCommission, 2016). Συγκεκριμένα, λόγω της αδυναμίας πληρωμής του ποσοστού 25% από εθνικούς πόρους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκόλυνε τη χώρα μέσω χορήγησης προκαταβολών και αυξάνοντας το ποσοστό συγχρηματοδότησης από την Ε.Ε. από 75% σε 99,8%. Έτσι, ενώ η Ελλάδα θα έπρεπε να διαθέσει 4,3 δις για να καλύψει την εθνική συμμετοχή, τελικά διέθεσε μόλις 40 εκατομμύρια ευρώ.

3.2. Αποτίμηση χρηματοδοτικών εργαλείων 2007-2013

Μία αποτίμηση των χρηματοδοτικών εργαλείων που αξιοποιήθηκαν από τις επιχειρήσεις την προηγούμενη προγραμματική περίοδο μπορεί να δείξει θετικό ισοζύγιο. Είναι εμφανές ότι οι επιχειρήσεις έλαβα τεράστια οικονομική στήριξη χωρίς την οποία δε θα μπορούσαν να επεκταθούν ή να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους ή να αυξήσουν τα κέρδη τους ή να δημιουργηθούν νέες.

Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που τα εργαλεία αυτά έχασαν το ρόλο τους και αντί για εργαλεία, αποτέλεσαν πηγή προβλημάτων. Η αιτία δεν έγκειται στα ίδια τα εργαλεία αλλά στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν από τις επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις οι οποίες αναγνώρισαν τις πραγματικές τους ανάγκες και στη συνέχεια αναζήτησαν χρηματοδότηση μέσω κάποιου προγράμματος, συνήθως είχαν επιτυχία στην υλοποίησή τους. Οι επιχειρήσεις, όμως, που ξεκίνησαν αντίστροφα, δεν είχαν μεγάλα ποσοστά επιβίωσης. Έτσι, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις που επειδή υπήρχε διαθέσιμο κάποιο εργαλείο χρηματοδότησης, πολλοί πήραν την απόφαση ίδρυσης επιχείρησης, μόνο και μόνο για να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία χρηματοδότησης και όχι λόγω αναγκαιότητας ύπαρξης της συγκεκριμένης επιχείρησης. Το τέλος αυτών των πρωτοβουλιών δεν ήταν αίσιο για τις περισσότερες περιπτώσεις αφού όταν τελείωσε η περίοδος χρηματοδότησης, οι επιχειρήσεις αυτές δεν μπορούσαν να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους.

Η βιωσιμότητα αποτελεί κεντρική έννοια στην υλοποίηση των προγραμμάτων και απαιτούμενο να διασφαλιστεί. Η διασφάλισή της έγκειται κυρίως στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης η οποία αποτελεί βασική έννοια της Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2020. Έτσι, ενώ ο εκάστοτε δικαιούχος έχει δεσμευτεί για τη διασφάλισή της και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, αυτό αποτελεί και το κύριο πρόβλημα που εμφανίζεται σε πολλές περιπτώσεις, είτε πρόκειται για επιχείρηση είτε για δημόσιο φορέα. Από τη μία πλευρά, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πρόβλημα χρηματοδότησης των λειτουργικών τους δαπανών, κυρίως, μετά τη λήξη της χρηματοδότησης. Το ίδιο συμβαίνει και με δημόσιους φορείς, οι οποίοι έχουν κατασκευάσει ένα έργο, αδυνατούν όμως να το συντηρήσουν. Για παράδειγμα, ένας δήμος ο οποίος έχει διαμορφώσει έναν χώρο ως κέντρο πληροφόρησης επισκεπτών, μετά το πέρας του προγράμματος καλείται να το θέσει σε λειτουργία με δική του ευθύνη για τις λειτουργικές δαπάνες, το προσωπικό και

τη συντήρηση. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που κάτι τέτοιο αποδεικνύεται αδύνατον στην πορεία, με αποτέλεσμα το όφελος να παραμένει μηδενικό.

3.3. Δομή ΕΣΠΑ 2007-2013

Προτού γίνει η συγκριτική ανάλυση για το ΕΣΠΑ 2007-2013, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά στα χαρακτηριστικά των επιμέρους Περιφερειακών και Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και στη συνέχεια να παρατεθούν τα αριθμητικά στοιχεία. Έτσι, στη συνέχεια, παρατίθεται η δομή του ΕΣΠΑ 2007-2013 και πώς αυτό χωρίζεται στα επιμέρους προγράμματα:

3.3.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

- Ε. Π. Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη (<http://www.epperaa.gr>)

Το Ε.Π. περιελάμβανε μία σειρά από έργα, δράσεις και υποδομές με στόχο την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος ώστε να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Κατά τη διάρθρωση του προγράμματος, λήφθηκαν υπόψη τόσο τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά όσο και τα κλιματολογικά δεδομένα της κάθε περιοχής. Ενδεικτικές δράσεις που περιελάμβανε είναι: η διαχείριση αποβλήτων, η αντιπλημμυρική προστασία, η διαχείριση υδάτινων πόρων, έργα ύδρευσης και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Όπως όλα τα Ε.Π., και αυτό διαρθρώθηκε σε Άξονες Προτεραιότητας (συνολικά 11), οι οποίοι περιελάμβαναν το Γενικό Στόχο, Ειδικούς Στόχους και ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων.

- Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα (<http://www.antagonistikotita.gr>)

Το πρόγραμμα αυτό έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην καινοτομία με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας. Στο πλαίσιο της ανάλυσης που προηγήθηκε για την κατάρτιση του προγράμματος, προέκυψε ότι τα καίρια ζητήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία σε σχέση με την ανταγωνιστικότητά της είναι η εξωστρέφεια, η παραγωγικότητα, η επιχειρηματικότητα, η καινοτομία, οι ανθρώπινοι πόροι, οι ξένες επενδύσεις, οι υποδομές ενέργειας, το περιβάλλον και η προστασία του καταναλωτή.

Έτσι, το πρόγραμμα αυτό Δομήθηκε σε 4 Α.Π. με ενδεικτικές δράσεις: ενίσχυση νέων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, παρεμβάσεις στον τουριστικό τομέα, προβολή προϊόντων και

υπηρεσιών, εκσυγχρονισμός ηλεκτρικού δικτύου της χώρας, εξοικονόμηση ενέργειας, εξυπηρέτηση onestopshop, διεθνή συνεργασία στην έρευνα και καινοτομία κ.ά.

- Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση (<http://www.digitalplan.gov.gr>)

Το όραμα του προγράμματος αυτού συνοψίζεται στο να γίνει ψηφιακό άλμα στην παραγωγικότητα και την ποιότητα ζωής με τη χρήση των ΤΠΕ. Το πρόγραμμα υιοθέτησε μία σειρά οριζόντιων τεχνολογικών παρεμβάσεων, οι οποίες είναι οι εξής: τα ανοικτά δεδομένα, η διαλειτουργικότητα, τα ανοικτά πρότυπα, η πολυκαναλική διάθεση και το cloudcomputing&datacenters. Σύμφωνα με στοιχεία που παρατίθενται στο προγραμματικό έγγραφο, η Ελλάδα υστερούσε στην αξιοποίηση των ΤΠΕ σε σχέση με τις χώρες της ΕΕ. Έτσι, καλούνταν να αντιμετωπίσει τις ανάγκες αυτές τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε επίπεδο περιφερειών. Το πρόγραμμα δομήθηκε σε δύο Α.Π. με τους επιμέρους ειδικούς στόχους και τις δράσεις του.

- Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (<http://www.epanad.gov.gr>)

Μέσω του προγράμματος αυτού, χρηματοδοτήθηκαν δράσεις που αφορούσαν την ανεργία, την κοινωνική ενσωμάτωση και τη μεταρρύθμιση στην υγεία. Το πρόγραμμα δομήθηκε σε 6 Θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας με επιμέρους Άξονες Προτεραιότητας. Πιο συγκεκριμένα, οι ομάδες των ωφελούμενων ήταν εργαζόμενοι και αυτοαπασχολούμενοι, άνεργοι, ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και ωφελούμενοι παρεμβάσεων υγείας. Ενδεικτικές δράσεις του Ε.Π. ήταν: κατάρτιση εργαζομένων και ανέργων, φιλοξενία παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, Τοπικά Σχέδια για την Απασχόληση, Βοήθεια στο Σπίτι, επιχορήγηση επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων, δράσεις για τη δημόσια και την ψυχική υγεία, λειτουργία Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων κ.ά.

- Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση(<http://www.edulll.gr>).

Στόχος του προγράμματος αυτού ήταν ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος και η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης Διαρθρώθηκε σε 15 Άξονες Προτεραιότητας και εφαρμόστηκε σε ολόκληρη τη χώρα. Επίσης, επικεντρώθηκε σε 4 Στρατηγικούς Στόχους για κάθε έναν από τους οποίους υπήρχαν ειδικοί στόχοι και δράσεις εξειδίκευσης. Κάποιες χαρακτηριστικές δράσεις του συγκεκριμένου Ε.Π., οι οποίες είχαν ευρεία εφαρμογή ήταν οι εξής:

- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας
- Θαλής
- Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- Πρακτική Άσκηση
- Γραφεία Διασύνδεσης
- Ολοήμερα Σχολεία
- Αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών

- Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση (<http://2007-2013.epdm.gr/>)

Το πρόβλημα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει αυτό το Ε.Π. ήταν οι δυσλειτουργίες της δημόσιας διοίκησης αναφορικά με τη διοικητική ικανότητα και τη διαμόρφωση και εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών. Οι γενικοί στόχοι του συνοψίζονται στην αναβάθμιση των δημόσιων πολιτικών, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης, την ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας των φύλων καθώς και την τεχνική υποστήριξη της εφαρμογής, όπως άλλωστε περιλαμβάνεται σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Δομήθηκε σε 10 συνολικά Α.Π. και ενδεικτικές δράσεις που περιελάμβανε είναι: ενδυνάμωση της πολιτικής προστασίας, βελτίωσης της ποιότητας σχεδιασμού και εφαρμογής των προγραμμάτων κατάρτισης στη δημόσια διοίκηση, απλούστευση διοικητικών διαδικασιών, αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δικαστηρίων, δράσεις επιχειρησιακού σχεδιασμού κ.ά.

- Ε.Π. Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας (<http://www.epep.gr/>)

Το πρόγραμμα αυτό αφορούσε τον τομέα των μεταφορών και περιελάμβανε κάποια από τα «μεγάλα έργα» του ΕΣΠΑ 2007-2013. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτού, έγιναν παρεμβάσεις που αφορούσαν οδικές, τις σιδηροδρομικές, τις θαλάσσιες και τις αεροπορικές μεταφορές με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της προσπελασιμότητας περιοχών καθώς επίσης και την ενίσχυση της παραγωγικότητας του συστήματος μεταφορών. Βασικός γνώμονας κατά την υλοποίησης των δράσεων, λόγω της φύσης τους, ήταν η μέριμνα προστασία του περιβάλλοντος που έπρεπε να λαμβάνει τόσο κατά την κατασκευή των έργων όσο και κατά τη λειτουργία τους. Χαρακτηριστικά έργα που υλοποιήθηκαν από αυτό το Ε.Π. είναι η αποπεράτωση τμήματος της Ιονίας Οδού, ο αυτοκινητόδρομος Ελευσίνα-Κόρινθος-Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα καθώς και ο

αυτοκινητόδρομος Ε65. Άλλα έργα που έγιναν αφορούσαν τα αεροδρόμια, το σιδηροδρομικό δίκτυο, λιμάνια και αστικές συγκοινωνίες. Πρόκειται για έργα τα οποία κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας στις μεταφορές λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση καθώς επίσης και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που υποχρεωτικά εκπονήθηκε βάσει της ΚΥΑ 107017/28.8.2006 (ΦΕΚ 1225/Β/5-9-2006).

- **Ε.Π. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής**

Το πρόγραμμα αυτό αφορά όλα τα προηγούμενα Ε.Π. και είχε ως στόχο την υποστήριξη των επιτελικών φορέων, των υποστηρικτικών δομών και των δικαιούχων στην εφαρμογή και διαχείρισή τους. Οι νέες απαιτήσεις της προγραμματικής περιόδου, το νέο κανονιστικό πλαίσιο αλλά και οι δυσλειτουργίες διαχείρισης της προηγούμενης, οδήγησαν στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου διαχείρισης. Οι δράσεις της τεχνικής υποστήριξης αφορούν όχι μόνο τη διαχείριση των Ε.Π. αλλά και την προπαρασκευή, την παρακολούθηση και αξιολόγησή τους καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας. Ο βασικός Α.Π. ήταν η «Υποστήριξη επιτελικών δομών, λειτουργιών και δικαιούχων φορέων» και οι παρεμβάσεις του ήταν οριζόντιου χαρακτήρα.

3.3.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π)

Στο πλαίσιο της διαμόρφωσης του ΕΣΠΑ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, δημιουργήθηκαν 5 Π.Ε.Π. που υλοποιήθηκαν σε 5 χωρικές ενότητες της χώρας. Αντιθέτως, για την περίοδο 2014-2020, κάθε Περιφέρεια της χώρας, θα υλοποιήσει το δικό της Π.Ε.Π.

- **Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης**

<http://www.makedonia-thrace.gr>

Ο σχεδιασμός του προγράμματος έγινε με γνώμονα την αξιοποίηση των περιφερειών της Μακεδονίας και της Θράκης καθώς επίσης και την αξιοποίηση της θέσης τους. Το πρόγραμμα αυτό έθεσε 3 στόχους και για την υλοποίησή τους περιελάμβανε μία σειρά δράσεων όπως την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, την ενίσχυση της εξωστρέφειας μέσω δικτύων και συνεργασιών καθώς επίσης και δράσεις για την ισόρροπη ανάπτυξη.

- **Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων**

<http://www.dytikiellada-peloponnisos-ionio.gr/>

Στο ΠΕΠ αυτό συμμετείχαν τρεις διοικητικές περιφέρειες της χώρας οι οποίες έχουν πολλές διαφορές μεταξύ τους, μοιράζονται όμως και κάποια κοινά σημεία. Για παράδειγμα, η Πελοπόννησος και η Δυτική Ελλάδα είναι δύο από τις μεγαλύτερες γεωγραφικά περιφέρειες της Ελλάδας, ενώ τα Ιόνια Νησιά αποτελεί μία μικρή νησιωτική περιφέρεια. Άλλα χαρακτηριστικά που λήφθηκαν υπόψη είναι ότι η Πελοπόννησος έχει ανεπτυγμένο τον αγροτικό τομέα και εμφανίζει υψηλά ποσοστά απασχόλησης, τα Ιόνια αποτελούν μία τουριστική, κυρίως, περιοχή, ενώ ο τριτογενής τομέας είναι αυτός που κυριαρχεί και στις τρεις περιοχές. Το πρόγραμμα αυτό περιελάμβανε παρεμβάσεις στον τομέα των μεταφορών, την καινοτομία και την ενίσχυση των επιχειρήσεων, την ανεργία, τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τις κοινωνικές υποδομές.

- **Π.Ε.Π. Κρήτης & Νήσων Αιγαίου**

<http://www.kriti-aigaio.gr>

Πρόκειται για ένα ΠΕΠ το οποίο αφορούσε μόνο τη νησιωτική Ελλάδα και είχε ως στόχο να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα και την ελκυστικότητα των περιφερειών αυτών. Το πρόγραμμα επικεντρώθηκε στη βελτίωση της προσπελασιμότητας, τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, τον τουρισμό και τον πολιτισμό, την ενίσχυση της εξωστρέφειας και άλλες δράσεις που θα συνέβαλλαν στην αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

- **Π.Ε.Π. Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου**

<http://www.thessalia-stereaellada-hpeiros.gr>

Η χωρική αυτή ενότητα συντίθεται από 3 περιφέρειες με έντονα προβλήματα και αδυναμίες, όπως για παράδειγμα, το ποσοστό των ορεινών περιοχών. Επομένως, σχεδιάστηκε ένα πρόγραμμα με εστίαση στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ενότητας, με δράσεις που επικεντρώθηκαν στις επιχειρήσεις, το ανθρώπινο δυναμικό, το περιβάλλον, την κοινωνική συνοχή και την ψηφιακή σύγκλιση. Γενικά, οι τομείς στους οποίους αναπτύχθηκαν οι δράσεις των ΠΕΠ είναι σε όλα σχεδόν ίδιοι, διαφέρει όμως η

εξειδίκευση που έγινε, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της κάθε χωρικής ενότητας.

- **Π.Ε.Π. Αττικής**

<http://www.pepattikis.gr>

Το πρόγραμμα αυτό διαφέρει από τα υπόλοιπα ως προς την ενότητα στην οποία εφαρμόστηκε, αφού αυτή περιελάμβανε μόνο την Περιφέρεια Αττικής. Εμφανίζει διαφορετικά χαρακτηριστικά από τις υπόλοιπες περιφέρειες, τόσο λόγω του πληθυσμιακού μεγέθους όσο και λόγω του ότι αποτελεί το κέντρο των υπηρεσιών και πολλών δράσεων της χώρας. Οι διαφορές αυτές αντανακλώνται και στους στόχους του ΠΕΠ που είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής, η προστασία του περιβάλλοντος, η δημιουργία θέσεων εργασίας και η βελτίωση της ελκυστικότητας.

3.4. Συγκριτική ανάλυση χρηματοδοτικών εργαλείων

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρατεθεί η συγκριτική ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2007-2013. Τα δεδομένα έχουν αντληθεί από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, η οποία έχει σχεδιαστεί για την πορεία υλοποίησης του ΕΣΠΑ (<http://2013.anaptyxi.gov.gr/>).⁵

Στο γράφημα που ακολουθεί, γίνεται μία πρώτη αποτύπωση των Τομεακών Ε.Π. αναφορικά με τον αριθμό των έργων που υλοποιήθηκαν σε κάθε ένα από αυτά, ανεξαρτήτως του συνόλου του προϋπολογισμού. Στο σύνολο των 6286 έργων, σχεδόν τα μισά έχουν υλοποιηθεί στο πλαίσιο του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση», ενώ τα λιγότερα βρίσκονται στο Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας». Ο μικρός αριθμός τους οφείλεται στο γεγονός ότι πρόκειται για έργα στον τομέα των μεταφορών και με

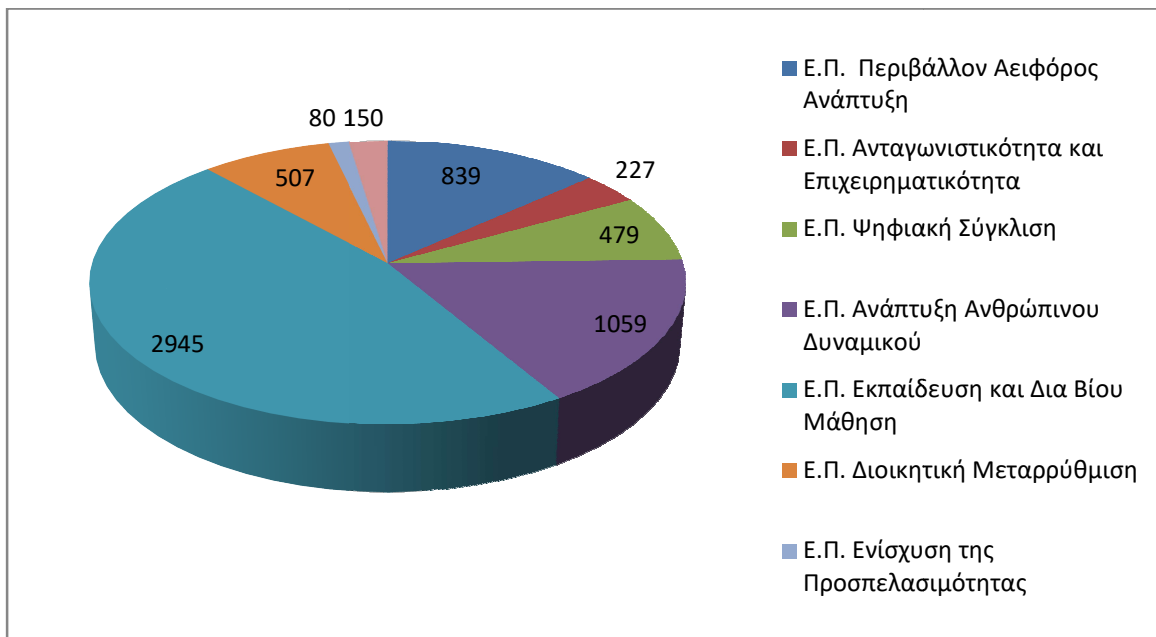
---

⁵ Το ANAPTYXH.gov.gr είναι ο επίσημος διαδικτυακός τόπος του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης που παρέχει αναλυτική πληροφόρηση για την πορεία υλοποίησης των έργων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007-2013) και του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020).

Ο διαδικτυακός τόπος αναπτύχθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ), σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) και τη Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.), με στόχο τη διασφάλιση της διαφάνειας και τη διάχυση πληροφόρησης σχετικά με την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Το ANAPTYXH.gov.gr τροφοδοτείται από τις Διαχειριστικές Αρχές, τους Ενδιάμεσους Φορείς και τους Δικαιούχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, το οποίο είναι το κεντρικό σύστημα πληροφόρησης, διαχείρισης και διαρκούς παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

μεγάλους προϋπολογισμούς. Εδώ βρίσκονται τα «μεγάλα έργα» με κάποια από αυτά να έχουν προϋπολογισμός που ξεπερνάει το 1 δις ευρώ.

Διάγραμμα 3.1: Αριθμός έργων ανά Τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Πριν την παρουσίαση των διαγραμμάτων που αφορούν τη δημόσια δαπάνη των έργων, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά και επεξήγηση των παρακάτω όρων:

Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη: Το σύνολο των εθνικών και κοινοτικών πόρων που έχουν δεσμευθεί για διάθεση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων έργων: Το μέρος του προϋπολογισμού του έργου που προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους.

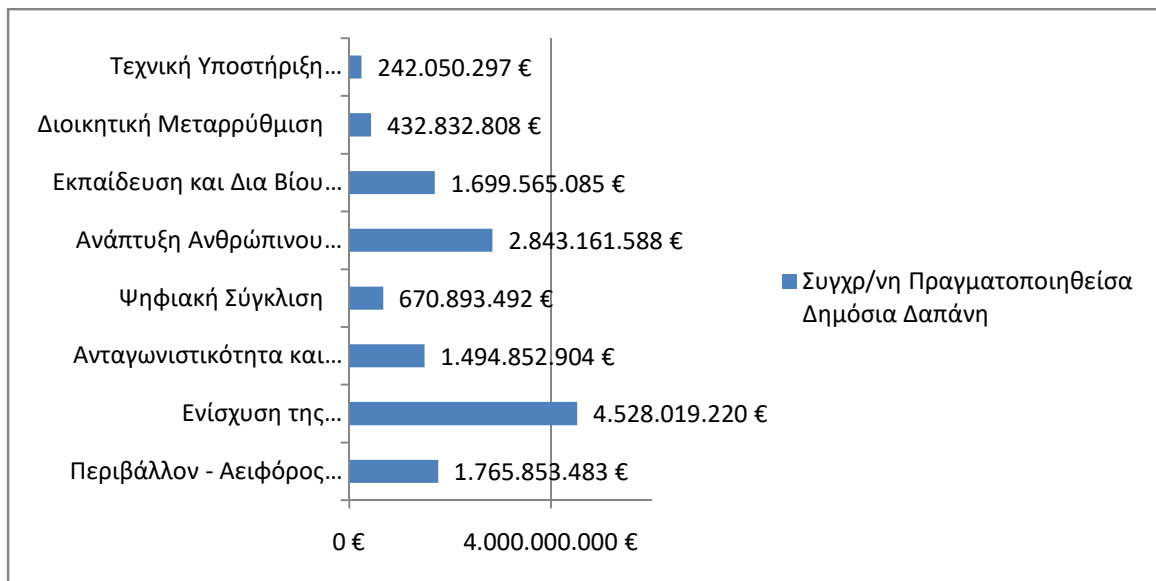
Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων: Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη για την οποία έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις μέσω δημοσίων συμβάσεων ή αποφάσεων υλοποίησης έργου με ίδια μέσα.

Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων: επί του ποσού της Συγχρηματοδοτούμενης Δημόσιας Δαπάνης του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Πραγμ/σες Δαπάνες: Οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί από τον φορέα υλοποίησης για την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου έργου.

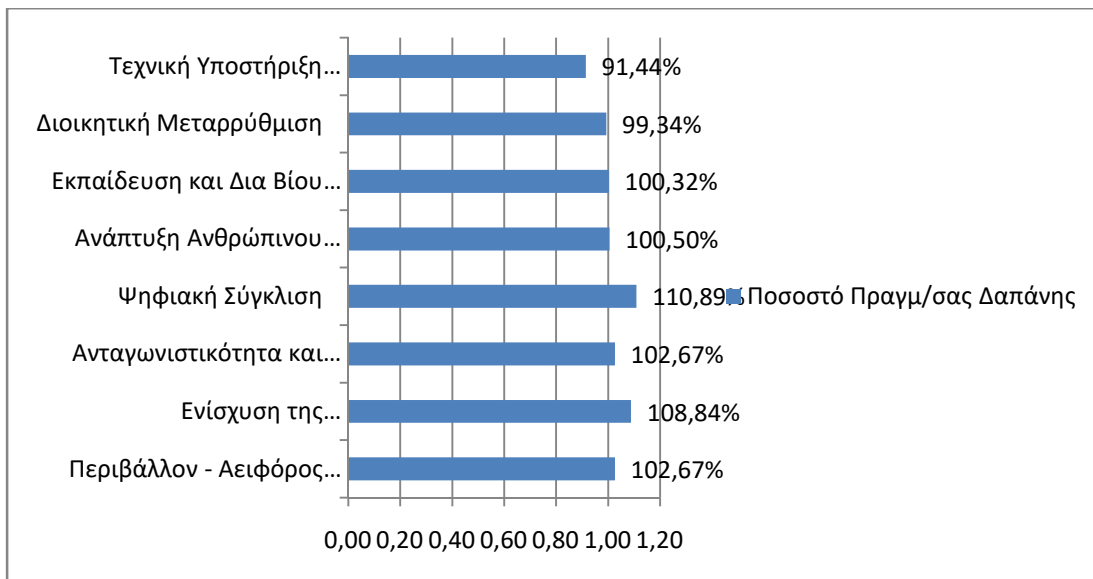
Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών: επί του ποσού της Συγχρηματοδοτούμενης Δημόσιας Δαπάνης του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η πραγματοποιηθείσα συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη ανά Ε.Π. Αυτό που παρατηρείται εμφανώς είναι ότι το μεγαλύτερο ποσό διατέθηκε στο Ε.Π. για την ενίσχυση της προσπελασιμότητας. Έτσι, ενώ στο προηγούμενο διάγραμμα παρατηρήθηκε ότι ήταν το Ε.Π. με τα λιγότερα έργα, τώρα παρατηρείται ότι έχει το μεγαλύτερο σύνολο προϋπολογισμού διότι περιείχε αρκετά «μεγάλα έργα».

Διάγραμμα 3.2: Συγχρηματοδοτούμενη πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη ανά Τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα
 Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Αυτό που έχει, επίσης, ενδιαφέρον να αναφερθεί είναι το ποσό των δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί επί των συγχρηματοδοτούμενων δαπανών. Τα περισσότερα Ε.Π. έχουν υπερκαλύψει τους στόχους τους με το ποσοστό τους να είναι λίγο μεγαλύτερο από 100, ενώ αυτό που φαίνεται ότι έχει τη μεγαλύτερη υστέρηση είναι η τεχνική υποστήριξη με ποσοστό 91,44%.

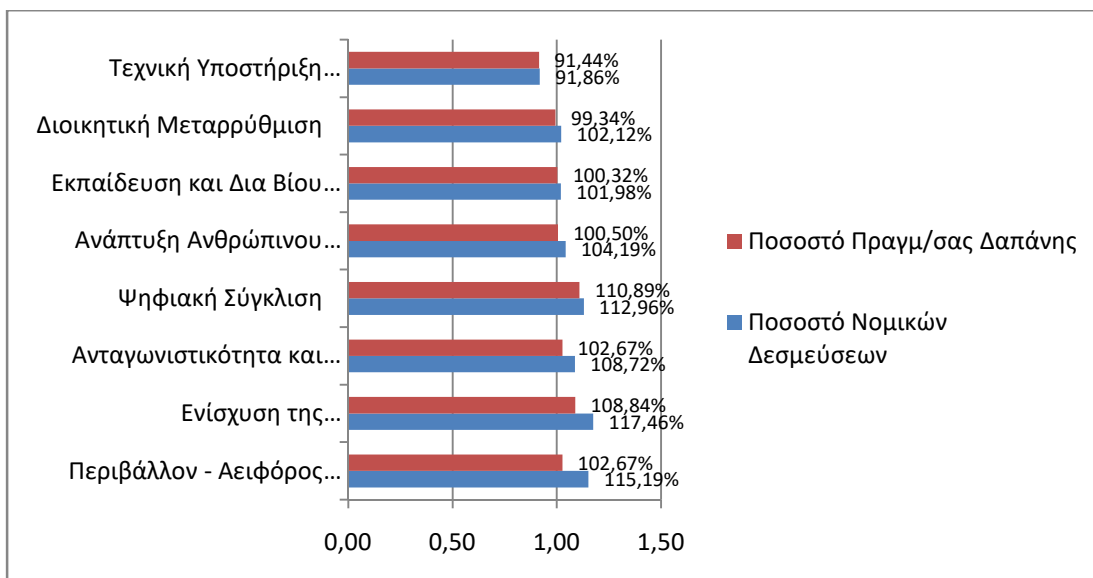

Διάγραμμα 3.3: Ποσοστό πραγματοποιηθείσας Δημόσιας Δαπάνης ανά Τομεακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Στη συνέχεια, θα γίνει μία σύγκριση των ποσοστών των νομικών δεσμεύσεων και των ποσοστών των τελικά πραγματοποιηθεισών δαπανών. Η ανάληψη της νομικής δέσμευσης γίνεται είτε με την υπογραφή της σύμβασης με τον ανάδοχο είτε με την απόφαση εκτέλεσης του υποέργου με ίδια μέσα. Έτσι, ενώ α ποσοστά αυτά, ενώ θεωρητικά θα έπρεπε να είναι τα ίδια, στην πράξη υπάρχουν αποκλίσεις λόγω υποεκτέλεσης κάποιων υποέργων.

Στο παρακάτω διάγραμμα είναι εμφανές ότι υπάρχει απόκλιση στα εξεταζόμενα ποσοστά για όλα τα Ε.Π. Η μεγαλύτερη απόκλιση παρατηρείται στο Ε.Π. για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη, όπου ενώ το ποσοστό των νομικών δεσμεύσεων είναι 115,19%, το ποσοστό της πραγματοποιηθείσας δαπάνης είναι 102,67%, δηλαδή μικρότερο κατά 12 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Η μεγαλύτερη σύγκλιση παρατηρείται στο Ε.Π. για την τεχνική υποστήριξη, λόγω της φύσης των δράσεων που περιλαμβάνει και που είναι πιο πιθανό να ακολουθηθούν οι νομικές δεσμεύσεις.

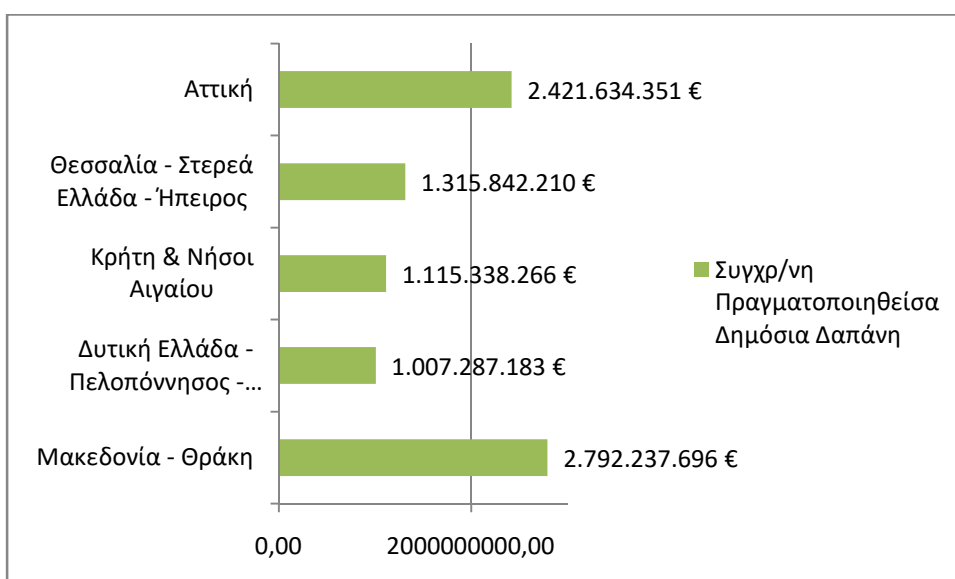

Διάγραμμα 3.4: Σύγκριση ποσοστών νομικής δέσμευσης και πραγματοποιηθείσας δαπάνης ανά Ε.Π.

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

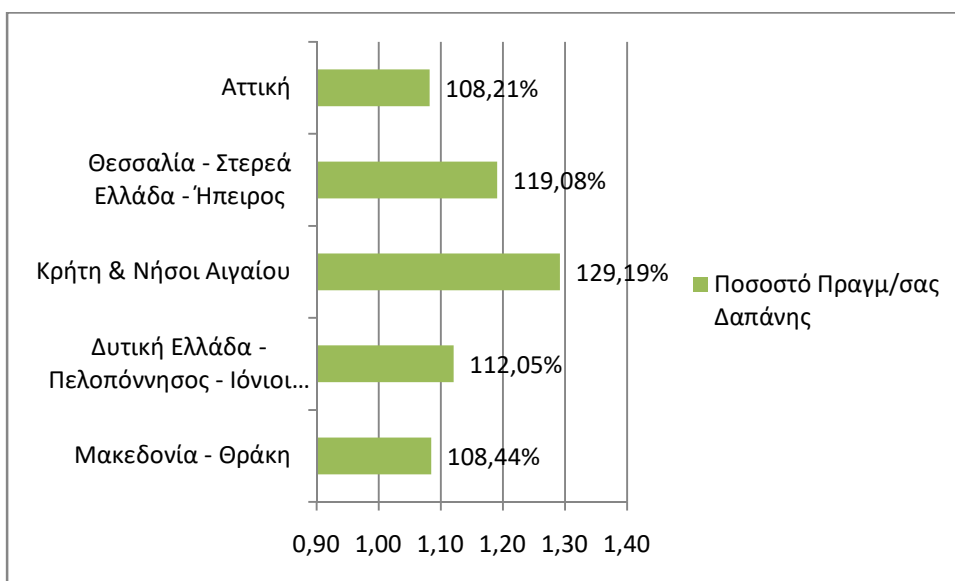
Η ανάλυση που προηγήθηκε για τα Ε.Π., θα ακολουθήσει και για τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Δεν κρίνεται σωστό να γίνει σύγκριση μεταξύ Τομεακών και Περιφερειακών λόγω της διαφοροποίησης μιας σειράς παραμέτρων που τα διαμορφώνουν.

Στο παρακάτω διάγραμμα, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσό δημοσίων δαπανών έχει πραγματοποιηθεί από την Περιφέρεια Μακεδονίας-Θράκης ενώ το μικρότερο από την Πελοπόννησο-Δυτική Ελλάδα και Ιόνια Νησιά.

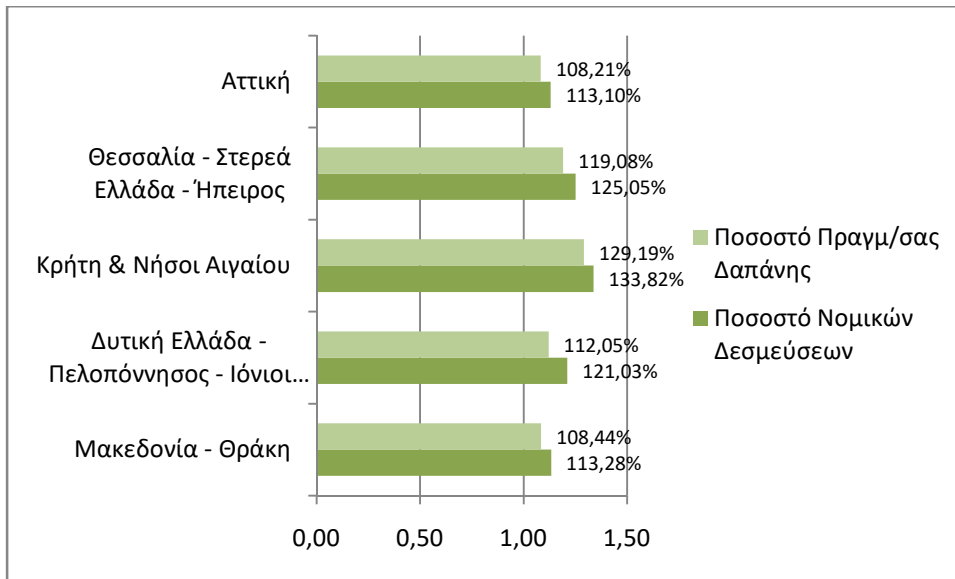
Διάγραμμα 3.5: Συγχρηματοδοτούμενη πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη ανά Π.Ε.Π.
Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Ωστόσο, αυτό που πρέπει, επίσης, να αναφερθεί είναι το ποσοστό της πραγματοποιηθείσας δαπάνης. Η Περιφέρεια Κρήτης και Νησιών Αιγαίου έχει πραγματοποιήσει το 129,19%, ποσοστό με το οποίο ξεπερνάει κατά πολύ τις υπόλοιπες περιφέρειες. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι σε κανένα ΠΕΠ το ποσοστό αυτό δεν είναι μικρότερο του 100%.

Διάγραμμα 3.6: Ποσοστό πραγματοποιηθείσας Δημόσιας Δαπάνης ανά Π.Ε.Π.
Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Η σύγκριση των ποσοστών νομικών δεσμεύσεων και πραγματοποιηθείσας δαπάνης γίνεται και για τα ΠΕΠ και, επίσης, παρατηρούνται αποκλίσεις όπως και στα Ε.Π. Η μεγαλύτερη διαφορά παρατηρείται στο ΠΕΠ για την Δυτική Ελλάδα-Πελοπόννησο και Ιόνια Νησιά (περίπου 9%), ενώ η μικρότερη για την Περιφέρεια Κρήτης και Νήσων Αιγαίου (περίπου 4%).

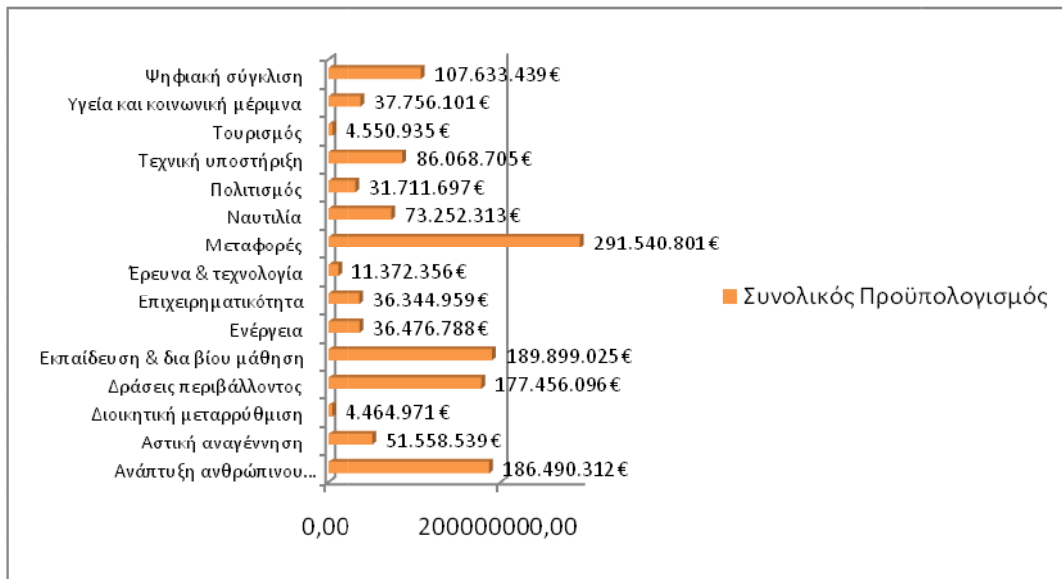

Διάγραμμα 3.7: Σύγκριση ποσοστών νομικής δέσμευσης και πραγματοποιηθείσας δαπάνης ανά Π.Ε.Π.

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Η ανάλυση που θα ακολουθήσει στη συνέχεια είναι σε επίπεδο περιφέρειας και επικεντρώνεται στο συνολικό προϋπολογισμό που έχει διατεθεί ανά περιφέρεια για κάθε έναν από τους αναπτυξιακούς τομείς. Οι αναπτυξιακοί τομείς είναι οι εξής: ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, αστική αναγέννηση, διοικητική μεταρρύθμιση, δράσεις περιβάλλοντος, εκπαίδευση & δια βίου μάθηση, ενέργεια, επιχειρηματικότητα, έρευνα & τεχνολογία, καθαρές αστικές μεταφορές, μεταφορές, ναυτιλία, πολιτισμός, τεχνική υποστήριξη, τουρισμός, υγεία και κοινωνική μέριμνα και ψηφιακή σύγκλιση.

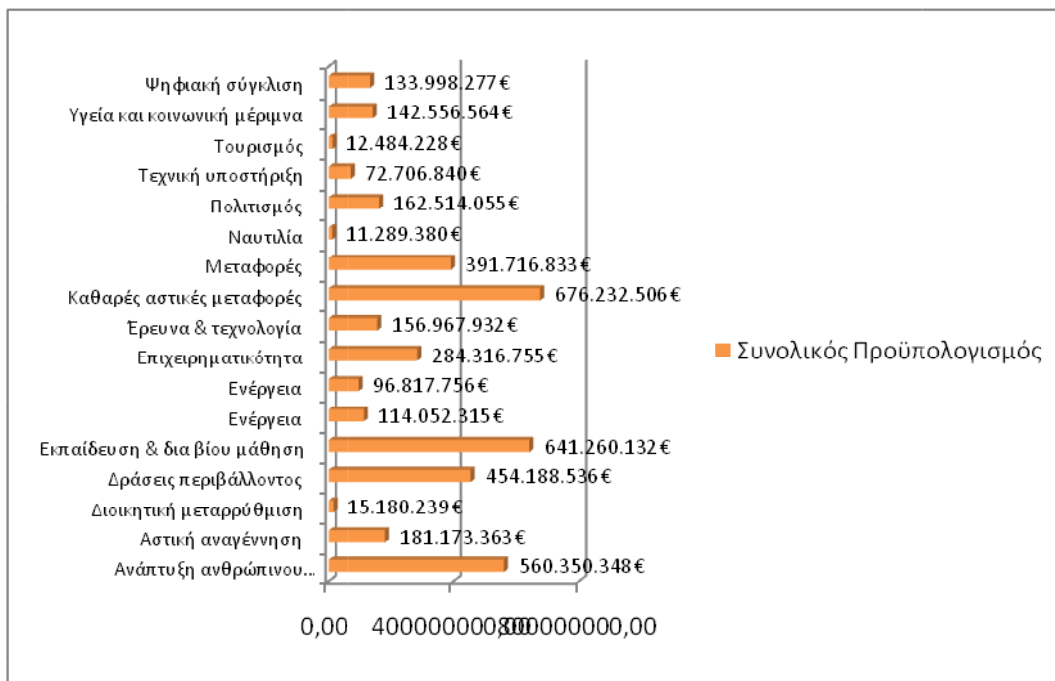
Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης έχει επενδύσει το μεγαλύτερο ποσό στις μεταφορές και ακολουθούν κατά σειρά η εκπαίδευση και οι δράσεις περιβάλλοντος.

Διάγραμμα 3.8: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Στην Περιφέρεια Αττικής υπάρχει μία πιο ομοιόμορφη κατανομή των πόρων, με το μεγαλύτερο ποσό να έχει διατεθεί για τις καθαρές αστικές μεταφορές, έναν αναπτυξιακό τομέα ο οποίος ήταν αναγκαίος για έναν τόσο μεγάλο αστικό κέντρο.

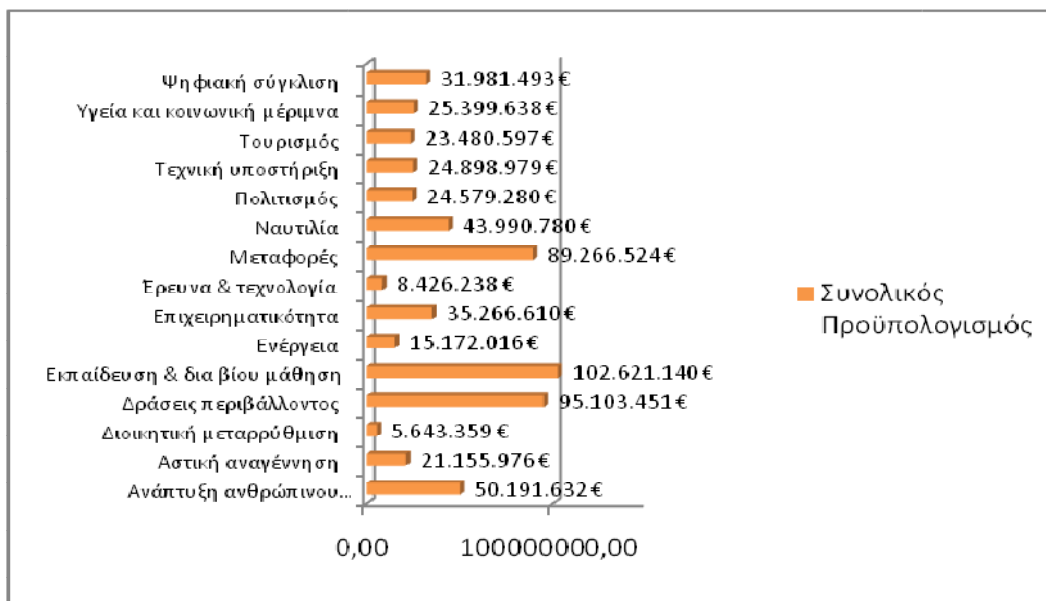

Διάγραμμα 3.9: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Αττικής

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

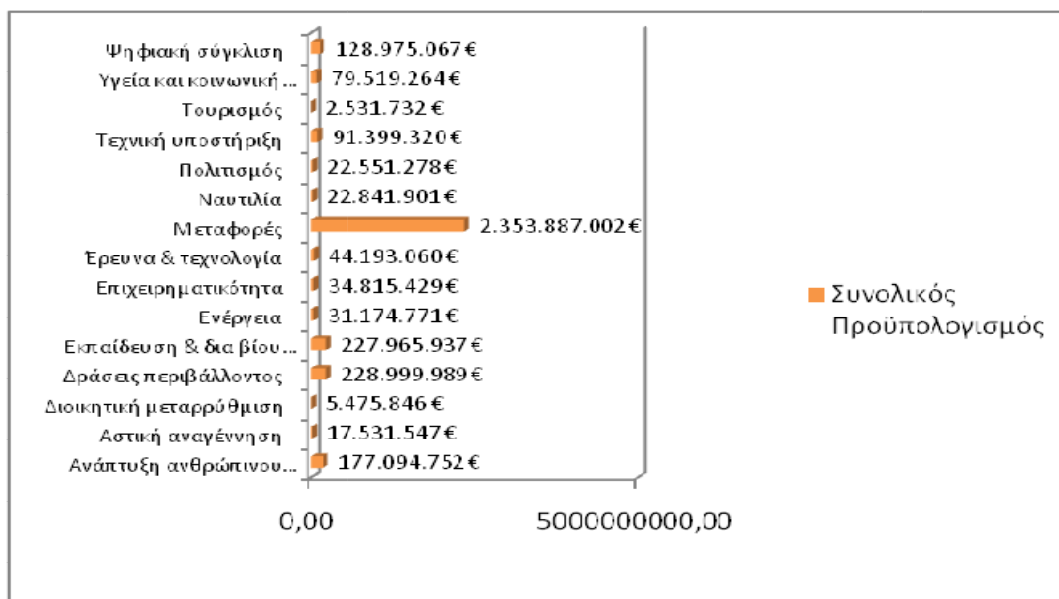
Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, οι τομείς που ενισχύθηκαν περισσότερο είναι οι μεταφορές, η εκπαίδευση και το περιβάλλον. Η διοικητική μεταρρύθμιση είναι και σε αυτή την περιφέρεια, ένας από τους τομείς με τον μικρότερο προϋπολογισμό.

Διάγραμμα 3.10: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Βορείου Αιγαίου

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

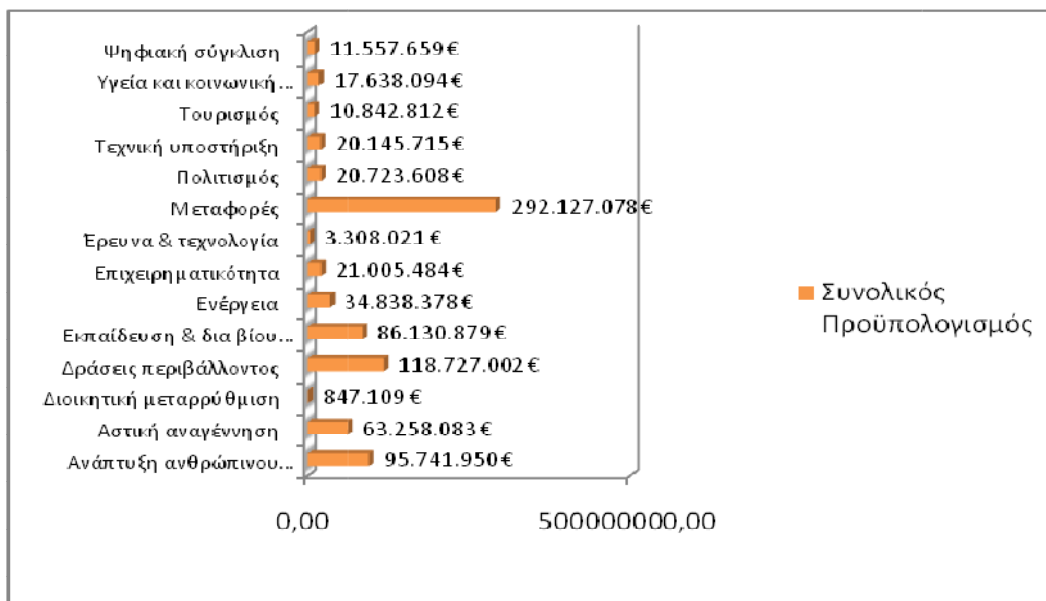
Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρατηρείται μία αρκετά ανισόροπη κατανομή των πόρων με την πλειοψηφία τους να έχει κατανεμηθεί στον τομέα των μεταφορών. Εδώ περιλαμβάνεται και ένα από τα «μεγάλα έργα» του ΕΣΠΑ που ήταν η αποπεράτωση του αυτοκινητόδρομου Ελευσίνα-Κόρινθος-Πάτρα-Πύργος-Τσάκωνα. Ένα, επίσης, ποσό το οποίο προκαλεί εντύπωση είναι ο προϋπολογισμός για τον τομέα του τουρισμού ο οποίος ανέρχεται στα 2,5 εκατ. ευρώ και είναι ο μικρότερος σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες.

Διάγραμμα 3.11: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έχει, επίσης, διαθέσει το μεγαλύτερο ποσό του προϋπολογισμού στον τομέα των μεταφορών και ακολουθούν οι δράσεις περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό για αυτή την περιφέρεια είναι ότι για την έρευνα και τεχνολογία έχει καταναμεηθεί ένα πολύ μικρό ποσό, της τάξης των 3,3 εκατ. ευρώ.

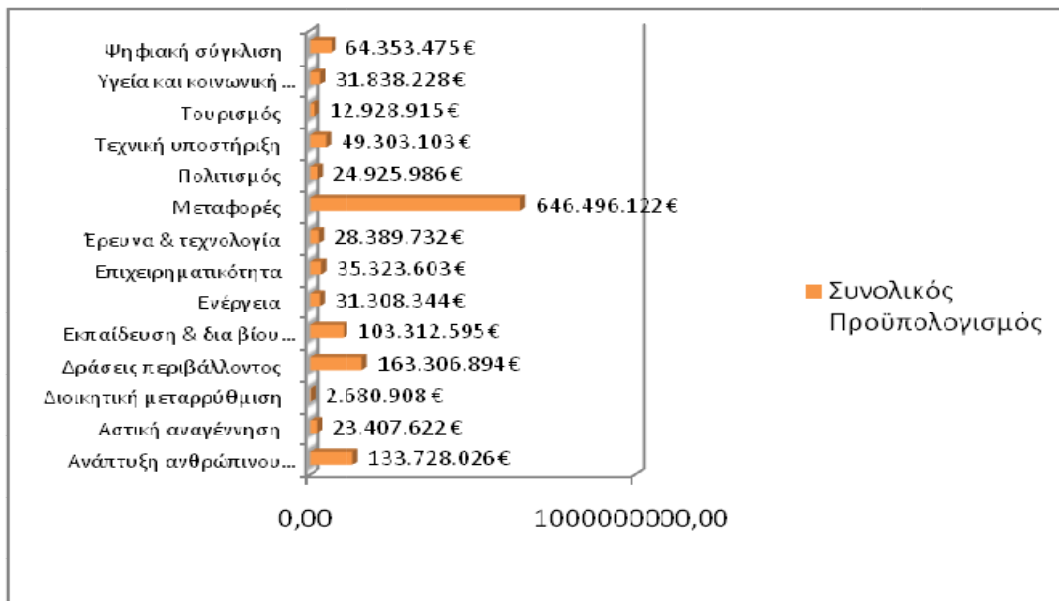

Διάγραμμα 3.12: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

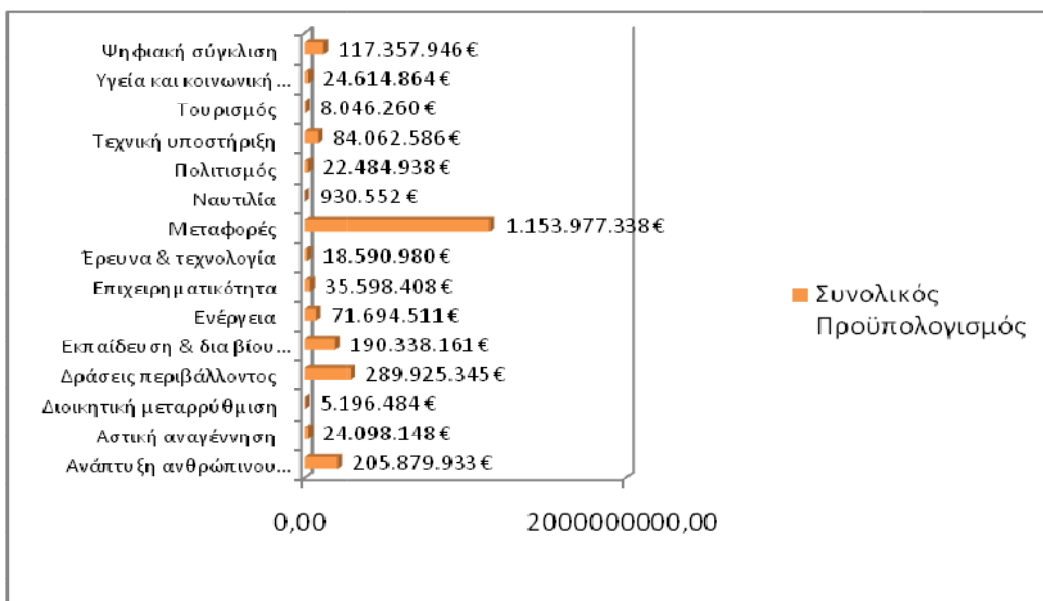
Η ανάλυση συνεχίζεται με την Περιφέρεια Ηπείρου για την οποία ο προϋπολογισμός στον τομέα των μεταφορών ανήλθε στα 646 εκατ. ευρώ, αφού υλοποιήθηκαν μία σειρά έργων τα οποία ήταν αναγκαία για μία περιοχή που παραδοσιακά θεωρούνταν ως από τις πιο απομονωμένες στην Ελλάδα. Στη σειρά ακολουθούν οι τομείς του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ αυτό που είναι αξιοσημείωτο είναι ότι στον τομέα του τουρισμού καταναμεμήθηκε ένα αρκετά μεγάλο ποσό σε σύγκριση με τις άλλες

περιφέρειες.

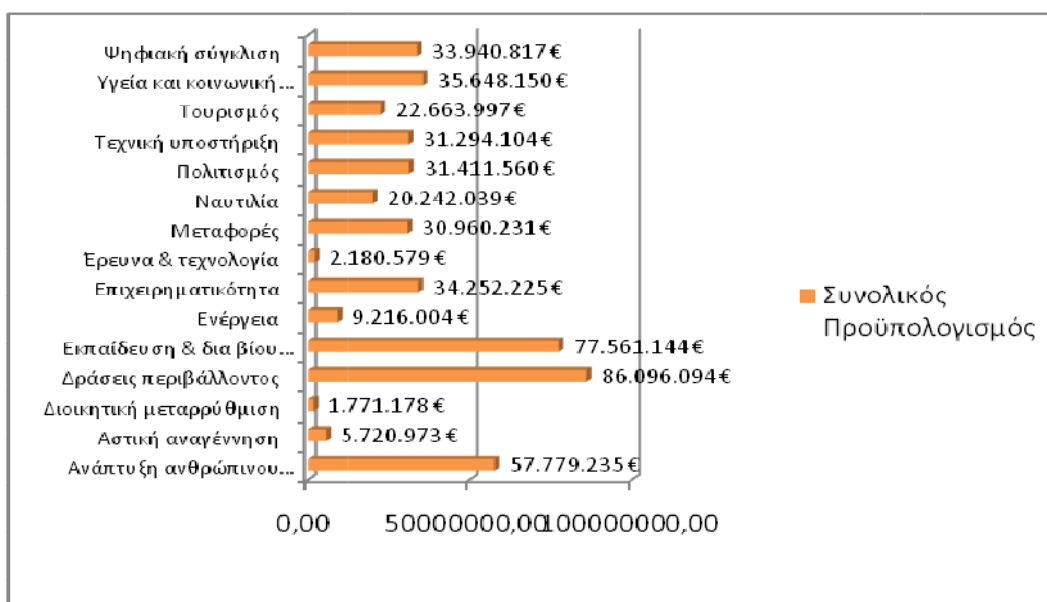
Διάγραμμα 3.13: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Ηπείρου
Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Για την Περιφέρεια Θεσσαλίας παρατηρείται μία επίσης μεγάλη κατανομή του προϋπολογισμού στον τομέα των μεταφορών με ποσό που ανέρχεται στα 1,15 δις ευρώ. Στη συνέχεια, όπως και στις περισσότερες περιφέρειες, οι τομείς που απορρόφησαν τα μεγαλύτερα ποσά είναι η εκπαίδευση, η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και το περιβάλλον. Αρκετά μεγάλος είναι και ο προϋπολογισμός για την ψηφιακή σύγκλιση σε αντίθεση με άλλες περιφέρειες που το ποσό αυτό είναι πιο συρρικνωμένο.

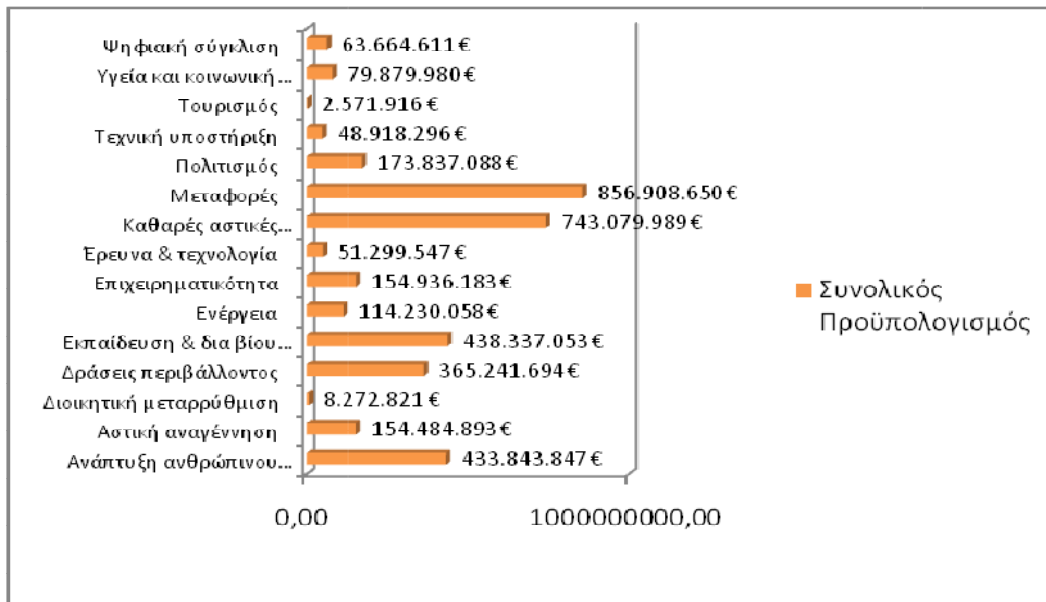
Διάγραμμα 3.14: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας
 Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων η κατάσταση είναι αρκετά διαφοροποιημένη αφού, αρχικά παρατηρείται ότι τη μερίδα του λέοντος δεν την κατέχουν οι μεταφορές αλλά το περιβάλλον με 86 εκατ. ευρώ. Ακολουθούν η εκπαίδευση και η ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, ενώ για αρκετούς από τους τομείς δεν υπάρχουν μεγάλες διαφοροποιήσεις στα ποσά. Ωστόσο, οι τιμές που σημειώνουν αρνητικό πρόσημο σε σχέση με άλλες περιφέρειες είναι η ενέργεια και η έρευνα και τεχνολογία με 9 και 2 εκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα, ποσά τα οποία είναι αρκετά χαμηλά.

Διάγραμμα 3.15: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων
 Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

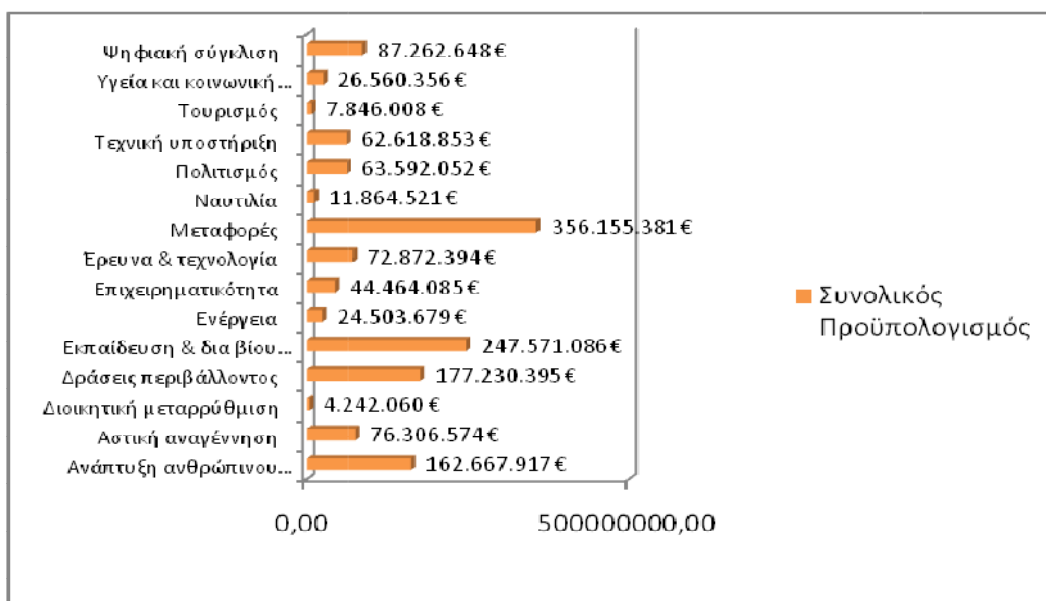
Για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, τα μεγαλύτερα ποσά έχουν διατεθεί για τις μεταφορές καθώς και για τις καθαρές αστικές μεταφορές, αφού σε αυτήν ανήκει το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας, η Θεσσαλονίκη. Ιδιαίτερα θετικό κρίνεται το γεγονός ότι έχει απορροφήσει περίπου 174 εκατ. ευρώ για τον τομέα του πολιτισμού αλλά αυτό που προκαλεί αρνητική εντύπωση είναι ότι για τον τουρισμό διατέθηκαν μόλις 2,6 εκατ. ευρώ.

Διάγραμμα 3.16: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

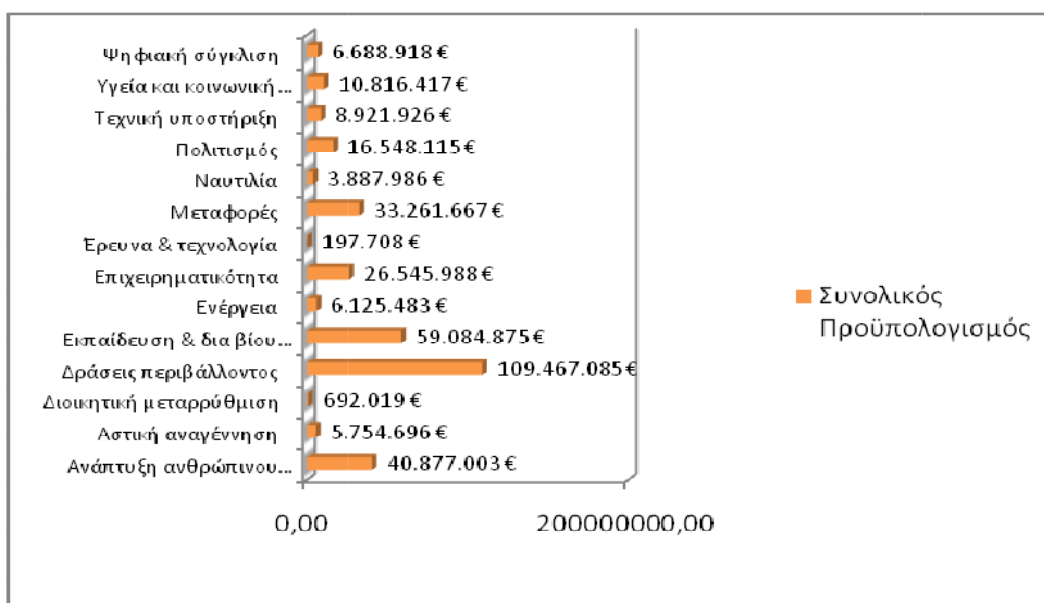
Ο τομέας των μεταφορών είναι αυτός που κυριαρχεί και στην περίπτωση της Κρήτης, με την εκπαίδευση και το περιβάλλον να ακολουθούν. Επίσης, φαίνεται ότι η περιφέρεια αυτή επένδυσε σημαντικό ποσό στην ψηφιακή σύγκλιση και στην έρευνα και τεχνολογία, ενώ ο τουρισμός βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα, αν και θα αναμενόταν μεγαλύτερο ποσό λόγω της τουριστικής κίνησης που παρατηρείται στο νησί.

Διάγραμμα 3.17: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Κρήτης

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

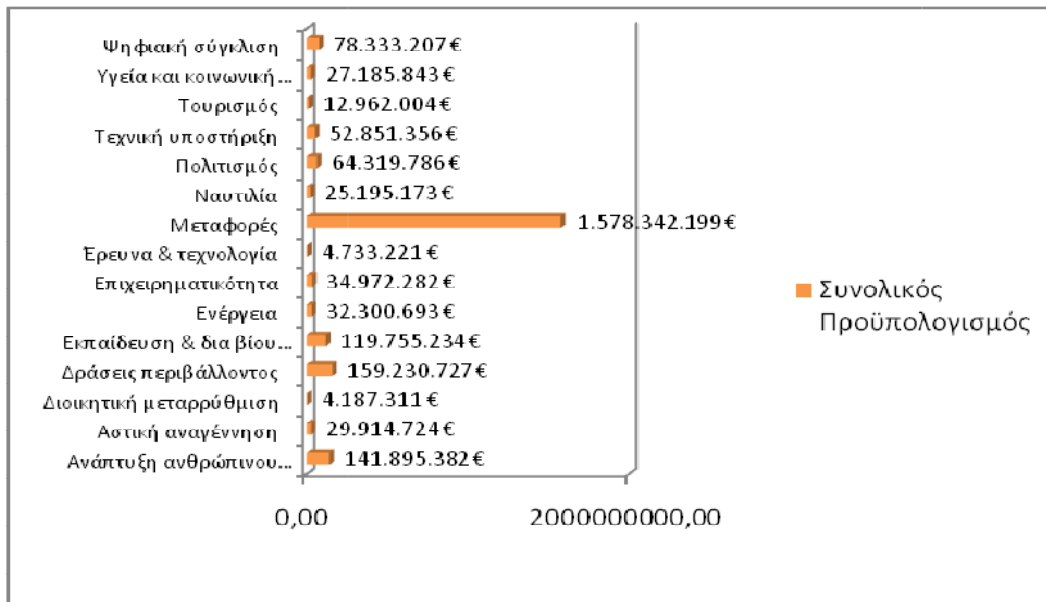
Η κατανομή του προϋπολογισμού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, αντανακλά τις διαφορετικές ανάγκες που προφανώς υπάρχουν στην περιοχή αυτή. Ο τομέας των μεταφορών εμφανώς δεν είναι ο πρωταγωνιστής, αφού ο προϋπολογισμός του ανέρχεται μόλις στα 33 εκατ. ευρώ και βρίσκεται χαμηλότερα από αρκετούς τομείς. Οι δράσεις για το περιβάλλον είναι αυτές στις οποίες δόθηκε προτεραιότητα με συνολικό προϋπολογισμό 109 εκατ. ευρώ, ενώ είναι πολύ μικρό το ποσό για τη ναυτιλία, παρόλο που πρόκειται για μια νησιωτική περιφέρεια.

Διάγραμμα 3.18: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

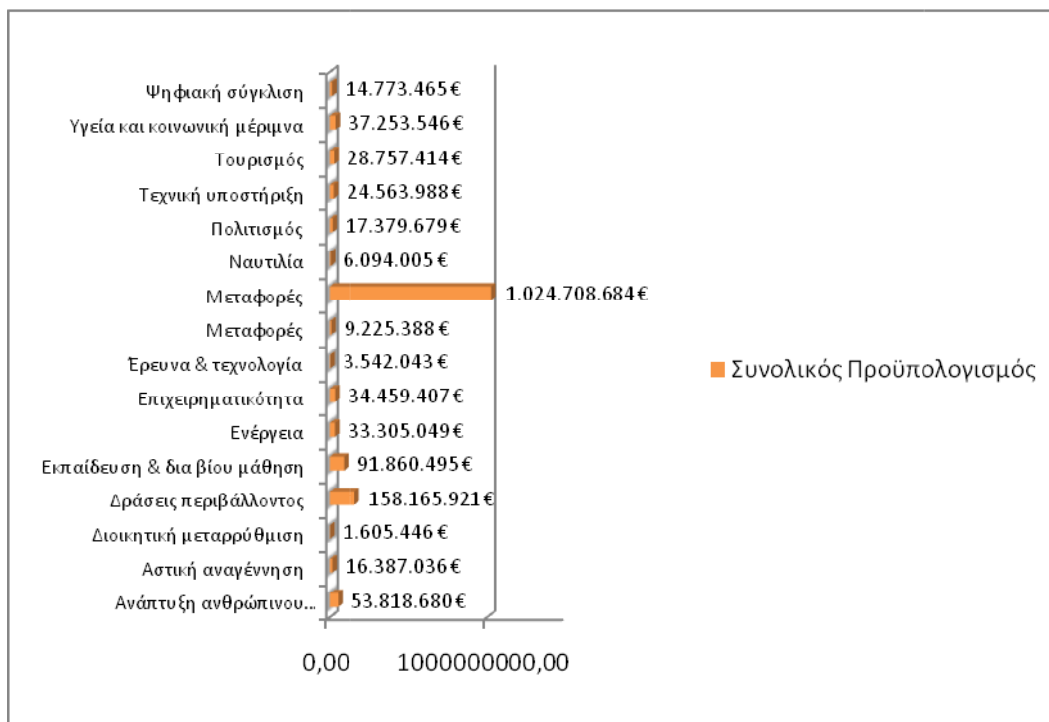
Στην Πελοπόννησο παρατηρείται η ίδια εικόνα με τις περισσότερες περιφέρειες όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών. Για τους μεγάλους αυτοκινητόδρομους που ολοκληρώθηκαν και για μικρότερα έργα μεταφορών, διατέθηκε περίπου 1,5 δις ευρώ. Εκτός από τους τομείς περιβάλλοντος, εκπαίδευσης και ανθρώπινου δυναμικού στα οποία επένδυσαν σημαντικά οι περισσότερες περιφέρειες, σημαντικά είναι και τα ποσά που διατέθηκαν για την ψηφιακή σύγκλιση καθώς και για τον πολιτισμό και τη ναυτιλία.

Διάγραμμα 3.19: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Πελοποννήσου

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ίδια

Τέλος, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υλοποιήθηκαν έργα μεταφορών ύψους 1δισ ευρώ περίπου, ενώ για τους υπόλοιπους τομείς διατέθηκαν δυσανάλογα μικρότερα ποσά. Οι τομείς με τους επόμενους μεγαλύτερους προϋπολογισμούς είναι το περιβάλλον και η εκπαίδευση, ενώ για όλους τους επόμενους τομείς τα ποσά είναι αρκετά μικρά. Αυτό που ίσως προκαλεί εντύπωση είναι ο προϋπολογισμός για την υγεία και κοινωνική μέριμνα ο οποίος ανέρχεται στα 37 εκατ. ευρώ, αφού όπως διαπιστώθηκε από τις υπόλοιπες περιφέρειες, ο τομέας αυτός δεν είχε μεγάλο προϋπολογισμό.

Διάγραμμα 3.20: Προϋπολογισμός ανά αναπτυξιακό τομέα για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Πηγή: <http://2013.anaptyxi.gov.gr>, Επεξεργασία: ιδία

Συμπεράσματα

Το έναυσμα της εργασίας αυτής αποτέλεσε η πρόκληση εξεύρεσης εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, που αντιμετωπίζουν καθημερινά τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και οι δημόσιοι φορείς. Από τη μία πλευρά, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να αυξήσουν τα κέρδη τους, να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους, να εκσυγχρονιστούν και να υλοποιήσουν μία σειρά από δράσεις. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία, ως εργαλεία άσκησης δημόσιας πολιτικής, συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της ανεπάρκειας της αγοράς κεφαλαίων να καλύψει τις ανάγκες των επιχειρήσεων (Ρέκκας, 2017). Πολλές φορές, τα ίδια κεφάλαια και ο τραπεζικός δανεισμός δεν επαρκούν και γι' αυτό αναζητούν νέες πηγές χρηματοδότησης. Από την άλλη πλευρά, οι δημόσιοι φορείς –δήμοι, περιφέρειες, νοσοκομεία, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα κ.ά.- στηρίζονται στη χρηματοδότηση που παίρνουν από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή/και σε έσοδα που έχουν, τα οποία όμως συνήθως δεν επαρκούν για να δραστηριοποιηθούν επαρκώς. Έργα υποδομών, προμήθεια εξοπλισμού, δράσεις προβολής και προώθησης είναι ενδεικτικές κατηγορίες για τους οποίους αναζητούν χρηματοδοτικά εργαλεία ώστε να τα υλοποιήσουν.

Το μακροοικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία της οικονομικής ύφεσης, δεν είναι ευνοϊκό για τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων αλλά ούτε και για τους δημόσιους οργανισμούς. Ο αρνητικός αντίκτυπος των δημοσιονομικών μεγεθών και τα αυστηρά μέτρα της δημοσιονομικής προσαρμογής είναι εμφανή σε πολλούς τομείς και η πορεία της Ελλάδας παρέκλινε από την πορεία της ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανεύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης έγινε πιο επιτακτική ανάγκη για δημόσιους οργανισμούς και επιχειρήσεις.

Η ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων της τρέχουσας περιόδου έδειξε ότι η διάρθρωση είναι παρόμοια με αυτή της προηγούμενης περιόδου, με εξαίρεση τα ΠΕΠ, όπου πλέον υπάρχει ξεχωριστό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ανά Περιφέρεια. Προφανώς, διαγνώστηκε ότι η κάθε Περιφέρεια έχει εντελώς διαφορετικές ανάγκες και δεν μπορεί να γίνει ομαδοποίησή τους σε χωρικές ενότητες όπως είχε γίνει την προηγούμενη περίοδο.

Η εξεταζόμενη προγραμματική περίοδος 2007-2013 έκλεισε με έναν απολογισμό ο οποίος αντικατοπτρίζεται στον εξής αριθμό: 20,2 δις ευρώ συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη. Το ΕΣΠΑ είχε μία σειρά εκροών όπως νέες θέσεις εργασίας, χιλιόμετρα δρόμων και σιδηροδρόμων που κατασκευάστηκαν και αναβαθμίστηκαν, πληθυσμός που ωφελήθηκε από διάφορα έργα κ.ά. Στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων,

υλοποιήθηκαν 6.286 έργα, από τα οποία, τα μισά περίπου, υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Ωστόσο, το Ε.Π. με την μεγαλύτερη συγχρηματοδοτούμενη πραγματοποιηθείσα δημόσια δαπάνη ήταν η «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» με 4,5 δις ευρώ περίπου, αφού εκεί περιλαμβάνονται έργα με μεγάλους προϋπολογισμούς, όπως δρόμοι, λιμάνια, κ.ά. Το Ε.Π. με την αμέσως μεγαλύτερη δημόσια δαπάνη ήταν η «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Επίσης, εξετάστηκε το από την «Τεχνική υποστήριξη» και τη «Διοικητική Μεταρρύθμιση». Σε επίπεδο Περιφερειακών Ε.Π., η μεγαλύτερη συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη πραγματοποιήθηκε από το ΠΕΠ «Μακεδονίας-Θράκης» η οποία ήταν 2,8 δις ευρώ περίπου. Επίσης, έγινε σύγκριση ανάμεσα στα ποσοστά νομικών δεσμεύσεων και πραγματοποιηθεισών δαπανών και προέκυψε ότι υπήρχαν αποκλίσεις τόσο για τα ΠΕΠ όσο και τα ΕΠ με αυτές των ΠΕΠ να είναι μεγαλύτερες.

Η ανάλυση που ακολούθησε, έγινε ανά περιφέρεια και έγινε σύγκριση των ποσών που διατέθηκε για κάθε αναπτυξιακό τομέα. Έτσι, παρατηρήθηκε ότι για τις περισσότερες περιφέρειες, ο αναπτυξιακός τομέας με τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση ήταν αυτός των μεταφορών. Εξαιρεση σε αυτό αποτέλεσε η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου η οποία εστίασε στις δράσεις περιβάλλοντος για τις οποίες και διέθεσε το μεγαλύτερο ποσό σε σχέση με τους άλλους αναπτυξιακούς τομείς. Δεν είναι απαραίτητα και περισσότερα τα έργα που υλοποιήθηκαν σε αυτόν τον τομέα, αλλά λόγω της φύσης τους, απαιτούν μεγάλους προϋπολογισμούς για να υλοποιηθούν. Στις Περιφέρειες Αττικής και Μακεδονίας, όπου βρίσκονται τα 2 μεγάλα αστικά κέντρα, διατέθηκαν μεγάλα ποσά και για τις καθαρές αστικές μεταφορές, σε αντίθεση με τις άλλες περιφέρειες, όπου ήταν πολύ μικρά. Άλλοι τομείς με μεγάλους προϋπολογισμούς για όλες τις περιφέρειες ήταν η ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, η εκπαίδευση και δια βίου μάθηση και οι δράσεις περιβάλλοντος. Στην περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, υπήρχε αρκετά ανισόροπη κατανομή των πόρων μεταξύ των τομέων, αφού σχεδόν το σύνολο του προϋπολογισμού διατέθηκε για τις μεταφορές και τα ποσά για τους άλλους τομείς ήταν κατά πολύ μικρότερα. Χαρακτηριστική είναι, επίσης, η Περιφέρεια Θεσσαλίας, η οποία διέγνωσε την ανάγκη προσαρμογής στην εποχή των ΤΠΕ και διέθεσε ένα αρκετά μεγάλο ποσό (117.357.946€) για την ψηφιακή σύγκλιση, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες, οι οποίες διέθεσαν μικρότερα ποσά και δεν εστίασαν πολύ στον τομέα αυτό. Τέλος, αυτό που παρατηρήθηκε είναι ότι, παρόλο που η Ελλάδα έχει αρκετά αναπτυγμένη τη βιομηχανία του τουρισμού, τα ποσά

που διατέθηκαν για τον τουρισμό σε όλες τις περιφέρειες ήταν κατά πολύ μικρότερα σε σχέση με αυτά που διατέθηκαν για τους άλλους τομείς.

Η παρούσα εργασία παρέχει πληροφορίες για τα χρηματοδοτικά εργαλεία, οι οποίες μπορεί μεν να υπάρχουν διαθέσιμες στο διαδίκτυο, δεν είναι όμως εύκολο να τις βρει κάποιος συγκεντρωτικά και κατηγοριοποιημένες. Αυτό είναι και ένα από τα προβλήματα, άλλωστε που αντιμετωπίζουν, οι φορείς οι οποίοι αναζητούν χρηματοδότηση: ότι δεν μπορούν να εντοπίσουν εύκολα το πρόγραμμα και την αντίστοιχη πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος η οποία ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους και για την οποία θα είναι επιλέξιμοι, ώστε να υποβάλλουν αίτημα χρηματοδότησης. Έτσι, παρατίθεται μία κατηγοριοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων ανάλογα με τους φορείς στους οποίους απευθύνονται και μία σύντομη ανάλυσή τους. Σαφώς και υπάρχουν και άλλα εργαλεία, ωστόσο, αυτά κρίθηκαν ως τα πιο δημοφιλή και συχνά χρησιμοποιούμενα. Τέλος, αυτό που θα έχει ενδιαφέρον μελλοντικά να μελετηθεί, και με το πέρας του ΕΣΠΑ 2014-2020, είναι η συγκριτική ανάλυση των ΕΣΠΑ των 2 τελευταίων προγραμματικών περιόδων, αφού διαφέρουν αρκετά ως προς τη διάρθρωσή τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2018. *Η Ελληνική Οικονομία*. [online] Διαθέσιμο από http://www.statistics.gr/documents/20181/7146171/greek_economy_26_10_2018.pdf/6c33ed1d-9da4-46ce-bfdc-537924485330 [Ανακτήθηκε στις 2 Νοεμβρίου 2018).

ΕΠΑΝΕΚ, 2018. *Ετήσια και τελική έκθεση υλοποίησης για τον στόχο Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση*.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. [online] Διαθέσιμο από https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_el [Ανακτήθηκε 5 Οκτωβρίου 2018].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014. *Financial instruments in ESIF programmes 2014-2020 A short reference guide for Managing Authorities*. [online] Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/fin_inst/pdf/fi_esif_2014_2020.pdf [Ανακτήθηκε 5 Οκτωβρίου 2018].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *Πολιτική συνοχής για την περίοδο 2007-2013: Συγκεκριμένα αποτελέσματα για την Ευρώπη*. [online] Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_el_factsheet_el.pdf [Ανακτήθηκε 30 Σεπτεμβρίου 2018].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018. *Επενδυτικό Σχέδιο: Ελλάδα. Τελευταία αποτελέσματα του σχεδίου Γιούνκερ*. [online] Διαθέσιμο από https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/investment-plan-results/investment-plan-greece_el [Ανακτήθηκε 14 Νοεμβρίου 2018].

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών ερευνών, 2018. *Η ελληνική οικονομία. Τριμηνιαία έκθεση 03/2018*. [online] Διαθέσιμο από http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q3_2018_REP_GR.pdf [Ανακτήθηκε στις 2 Νοεμβρίου 2018).

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (L347/20.12.2013).

ΚΥΑ 107017/28.8.2006. *Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ*. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 1225/Β/5-9-2006).

Κυβέρνηση, 2016. 100% απορρόφηση των ΕΣΠΑ. [online] Διαθέσιμο από <https://government.gov.gr/100-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%81%CF%81%CF%8C%CF%86%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CF%83%CF%80%CE%B1>

[Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2018).

Ν. 2121/1993. Πνευματική Ιδιοκτησία, Συγγενικά Δικαιώματα και Πολιτιστικά Θέματα. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α/25/3-3-1993).

Ν. 4399/2016. Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας - Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α/117/22-6-2016).

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης. Περίληψη μελέτης «Εκτίμηση της πιθανής μελλοντικής χρήσης των Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΧΕ) στον αγροτικό τομέα της Ελλάδας για την περίοδο προγραμματισμού 2014–2020». [online] Διαθέσιμο από <http://www.agrotikianaptixi.gr/index.php?obj=e382f91e2c82c385> [Ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2018).

Προγραμματικό έγγραφο IPA ADRIATIC CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME. [online] Διαθέσιμο από http://www.interreg.gr/images/ADRIATIC_Programming%20Document.pdf [Ανακτήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2018).

Προγραμματικό έγγραφο BlackSeaBasin. [online] Διαθέσιμο από http://www.interreg.gr/images/BLACK%20SEA_Programming%20Document.pdf [Ανακτήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2018).

Ρέκκας, Τ.Ι., 2017. Χρηματοδοτικά εργαλεία για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, η ελληνική εμπειρία μέχρι σήμερα: διαπιστώσεις, συμπεράσματα, προτάσεις. *e-Journal of Science & Technology*, [e-journal] 12(2), pp. 17-47. Διαθέσιμο στο http://e-jst.teiath.gr/issues/issue_50/Rekkas_50.pdf [Πρόσβαση 17 Σεπτεμβρίου 2018].

Υπουργείο Εσωτερικών, 2018. *Ξεπερνά τις προσδοκίες η ανταπόκριση των δήμων για τα προγράμματα «Φιλόδημος»*. [online] Διαθέσιμο από <https://government.gov.gr/xeperna-tis-prosdokies-antapokrissi-ton-dimon-gia-ta-programmata-filodimos/> [Ανακτήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2018).

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2017. Η Ελλάδα πρώτη στην απορρόφηση του ΕΣΠΑ για τρίτη συνεχόμενη χρονιά!. [online] Διαθέσιμο από <https://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=995> [Ανακτήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2018).

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. [online] Διαθέσιμο από <http://2013.anaptyxi.gov.gr/Default.aspx?tabid=249&language=el-GR> [Ανακτήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2018].

Ξενόγλωσση

European Commission. What is the Investment Plan for Europe? [online] Διαθέσιμο από https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/what-investment-plan-europe_en [Ανακτήθηκε 1 Νοεμβρίου 2018].

European Commission, 2016. *Ex post evaluation of Cohesion Policy programmes 2007-2013, focusing on the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund (CF). Task 3 Country Report: Greece.*

InterregMed, 2017. *Programme Manual. Interreg Med Programme Strategic Framework.* [online] Διαθέσιμο από https://interreg-med.eu/fileadmin/user_upload/Sites/Programme/Toolbox/Reference_documents/1.-Interreg-MED-strategic-framework.pdf [Ανακτήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2018].

Ιστοσελίδες:

<http://2013.anaptyxi.gov.gr>

<http://www.edulll.gr>

<http://www.epperaa.gr>

<https://www.espa.gr>

<http://www.antagonistikotita.gr>

<http://www.digitalplan.gov.gr>

<http://www.epanad.gov.gr>

<http://2007-2013.epdm.gr/>

<http://www.epep.gr/>

<https://interreg-med.eu/>

<http://www.enpicbmed.eu>

<http://www.interreg-balkanmed.eu/>

<http://urbact.eu/>

<http://www.makedonia-thrace.gr>

<https://www.ependyseis.gr/anaptyxiakos/>
<http://www.antonistikotita.gr/epanek/>
<http://www.epanad.gov.gr/default.asp?pid=60&la=1>
<http://www.agrotikianaptixi.gr/>
<https://greece-albania.eu/>
<http://www.greece-bulgaria.eu>
<http://greece-italy.eu/>
<http://greece-cyprus.eu/>
<http://www.adrioninterreg.eu/>
<https://blacksea-cbc.net/>
<http://www.dytikiellada-peloponnisos-ionio.gr>
<http://www.kriti-aigaio.gr>
<http://www.thessalia-stereaellada-hpeiros.gr>
<http://www.pepattikis.gr>
<https://ec.europa.eu/eurostat>

